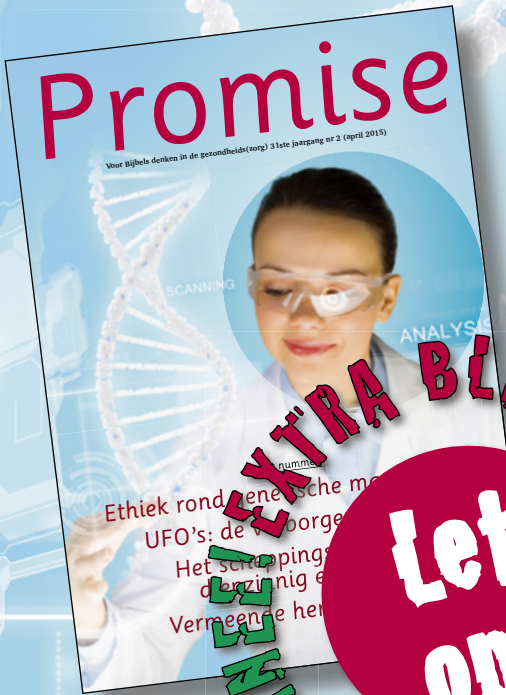

Promise

Voor Bijbels denken in de gezondheids(zorg) 31ste jaargang nr 2 (april 2015)

Let op!
EXTRA BLAD VOOR EEN NIEUWE ABONNEMENT

In dit nummer:

Ethiek rond genetische manipulatie
UFO's: de verborgen agenda
Het scheppingsverhaal:
diepzinnig en waar
Vermeende herinneringen

Ethiek rond gen technologie

Samenvatting

In dit artikel wil ik in het kort enkele ontwikkelingen en technieken in de genetische technologie beschrijven. Aan de orde komen vooral de toepassingen op de genen van de mens en de mogelijkheden van de genetica in de nabije toekomst. Aan de hand van enkele fragmenten van een artikel van Jim Leffel (13) wil ik de schadelijke invloed laten zien van het postmoderne denken in relatie met de ethiek rond genetische technologie. Leffel benadert de ontwikkelingen vooral vanuit de Amerikaanse samenleving, maar meestal is dat een voorbode op

de ontwikkelingen in het westen. Het is voor christenen de hoogste tijd om de noodklok te luiden en op zoek te gaan naar bijbelse oplossingen en standpunten in deze ingewikkelde problematiek. Veel christenen worden sluipend geïnfecteerd door een pragmatisch postmodern denken en worden getransformeerd naar een onbijbels denken en stellingname in deze kwestie. Christelijke wetenschappers, theologen, ethici, apologeten, hulpverleners moeten wakker worden en het bijbels realisme gaan verdedigen. Dit geldt voor veel wetenschappelijke en sociologische ontwikkelingen maar zeker ook voor

de ethiek van de genetische theologie. Dit artikel probeert hier een bescheiden bijdrage aan te leveren.

Definitie

Genetische technologie of gentechnologie is een moderne vorm van biotechnologie waarbij het D.N.A. van een organisme direct wordt aangepast. Dit in tegenstelling tot de klassieke biotechnologie waarbij het D.N.A. van een organisme indirect wordt aangepast, bijvoorbeeld door te kruisen (1). Genetische manipulatie is het inbrengen van een stukje D.N.A. van het ene organisme in het andere.

etische

Veel christenen worden sluipend geïnfecteerd door een pragmatisch postmodern denken.

Deze techniek noemt men een recombinant - D.N.A. techniek. Het basisprincipe van alle technieken verloopt via een vast aantal stappen.

1. Isolatie van het gen dat je wilt aanpassen (D.N.A. uit de cellen halen).
2. Het eventueel aanpassen van het geïsoleerde gen.
3. Het overbrengen van het gen in een geschikte vector (bijvoorbeeld een virus, stukje bacterieel D.N.A., liposoom of een goudkogeltje beplakt met D.N.A.).
4. Transformatie van de cel of het organisme dat je wilt aanpassen. Bijvoorbeeld het 'inschieten' van het D.N.A. of via bacteriën.
5. Selectie van de gemodificeerde cellen of organismen.

Het D.N.A. moet in het zgn. genoom worden opgenomen. Het genoom is het totaal van de totale erfelijke informatie van een cel. De technieken van het overbrengen van genen zijn nog lang niet altijd succesvol. Wetenschappers moeten namelijk weten welke cellen het D.N.A. nu daadwerkelijk opgenomen hebben. Ze maken daarvoor een zogenaamd 'marker-gen' vast aan het nieuwe gen, voordat dit wordt overgebracht. Zo'n marker-gen codeert bijvoorbeeld resistentie tegen een antibioticum of een bestrijdingsmiddel. Vervolgens worden de genetische cellen gekweekt in een voedingsbodemp waarin het antibioticum of het bestrijdingsmiddel zit. Daarna overleven alleen de planten die met het nieuwe gen met

bijgevoerde marker het nieuwe D.N.A. hebben opgenomen. De cellen worden verder gekweekt en ontwikkelen zich als volwassen planten. Het is vaak onmogelijk het inbrengen van een nieuw gen goed te reguleren en deze willekeur kan het sterk gereguleerde netwerk van D.N.A. in een organisme verstoren.

Genetische manipulatie is een verzamelaam voor heel veel zaken. Het heeft al een grote vlucht genomen in de planten- en voedselindustrie, maar we zullen ons in dit artikel vooral beperken tot de ethiek rond genetische manipulatie bij de mens.

Het genoom of genenbestand

Het genoom of genenbestand van een organisme is het geheel van erfelijke informatie in een cel. Onderzoek naar genomen bij de mens heeft geleid tot het Menselijk Genoom Project (2). Het Menselijk Genoom Project, waarin het U.S. Department of Energy (het Ministerie voor Energie) en NIH Human Genome Programs participeren, is een in Amerika gecoördineerde inspanning om al het menselijke genetische materiaal in kaart te brengen door de complete volgorde van het D.N.A. in het menselijk genoom te bepalen. Het uiteindelijke doel van het Menselijk Genoom Project is om alle van de geschatte 35000 menselijke genen te ontdekken, in kaart te brengen en deze toegankelijk te maken voor verdere biolo-

gische studies. Om de toekomstige interpretatie van de functie van een menselijk gen mogelijk te maken, doet het Menselijk Genoom Project ook parallel onderzoek naar de genetische samenstelling van andere organismen.

Menselijk Genoom Project - De DNA-volgorde is geopenbaard

Na jaren van onderzoek, dat vele miljarden dollars kostte, werden in 2000 door het Menselijk Genoom Project samen met Celera Genomics (een particuliere bio-technologische onderneming) ruwe weergaven van de menselijke genoomvolgorde aangekondigd. Medio 2001 hadden wetenschappers die aan deze ondernemingen verbonden waren de ware aard en complexiteit van de digitale code, die inherent is aan het DNA, aan de buitenwereld gepresenteerd. We begrijpen nu dat in een menselijke DNA-molecule zich ongeveer 35000 genen bevinden, die uit ongeveer 3 miljard chemische basen bestaan die in exacte volgorde zijn gerangschikt. Zelfs de DNA-molecule van de ééncellige E. coli -bacterie bevat genoeg informatie om alle boeken, in welke grote wereldbibliotheek dan ook, te vullen. We realiseren ons nu dat de ontdekking (in 1953 door James Watson en Francis Crick) van de DNA-structuur in basisvorm één van de grootste wetenschappelijke ontdekkingen aller tijden is geweest.

Menselijk Genoom Project - Wat betekent dit voor de 21e eeuw?

Als gevolg van het werk van het Menselijk Genoom Project en andere genetische we-

Genetische manipulatie lijkt het idee te accepteren dat DNA alles wat we zijn volledig bevat.

tenschappers, realiseren we ons nu dat de mogelijkheden van genetische manipulatie vergaand en diepgaand zijn. Denk bijvoorbeeld aan het recente klonen van Dolly het schaap waaraan door de media zeer veel aandacht werd besteed. Aan deze geweldige technologische ontdekking zit een dramatisch potentieel voor significant misbruik verbonden. Wat dit betreft moeten we de 'wetenschap' zorgvuldig in de gaten houden en de populaire cultuur er continu aan herinneren dat technologie niet de oppermachtige autoriteit is. Ongeacht hoe iemands DNA er uit ziet, elk menselijk wezen is een speciaal individu dat door God is geschapen. Genetische manipulatie lijkt het idee te accepteren dat DNA alles wat we zijn volledig bevat. De Bijbel leert dat de mens een ziel en een geest heeft. Daarom zijn we, tegengesteld aan wat de algemene wetenschappelijke principes ons willen zeggen, meer dan een combinatie van een genetische code en 17 natuurlijke organische elementen. De directeur van het Menselijk Genoom Project, Francis Collins, is een christen die het positieve aspect van genetisch onderzoek belicht: "We hebben een eerste kijk gekregen op onze gebruikershandleiding, die voorheen alleen aan God bekend was". Hoewel dit een opwindende uitspraak is, moeten we, ongeacht hoe 'slim' we als een samenleving worden, nooit uit het oog verliezen, dat we niet God zijn en onszelf niet in een positie moeten plaatsen waarin we God willen spelen. Omdat we in een post-moderne samenleving leven die meer wordt beïnvloed door humanistisch ma-

terialisme en moreel relativisme dan door de Joods-christelijke waarden, moeten we een waakzaam oog houden op het potentieel gebruik en misbruik van menselijke genetische manipulatie (einde citaat 2).

Vanuit theïsme naar moderne en postmoderne antropologie

De westerse cultuur werd in het verleden vooral bepaald door een bijbels mensbeeld. Mensen waren rationeel ingesteld, zich bewust van hun beperkte kennis, de gevolgen van de zondeval en hun eindigheid. Hoewel we als christenen kunnen rationaliseren, zijn we ons ervan bewust dat openbaring van God tot onze geest en van onze geest tot de ratio vaak tot de ultieme waarheid leidt. We zijn geschapen naar het beeld van God en hebben een geweldige intrinsieke waarde als individu. De reden en het bewijs daarvoor is dat Jezus Zijn leven gaf voor ons. In de late zeventiende eeuw ontstond een nieuwe visie op de menselijke natuur, en het modernisme was geboren. De grondlegger van de moderne filosofie, René Descartes, zocht naar waarheid zonder openbaring: "Ik denk, dus ik ben". Het concept van de mensheid werd zo rationeel dat dit het handelsmerk van 'De Verlichting' werd. Een tweede bewering was dat de mens autonoom is, wat betekent dat het individuele zelf (het "ik", dat 'denkt') het milieu en de biologie overstijgt. Meer dan

tweehonderd jaar bleef het geloof in een zelfstandig mind/body -dualisme en het vertrouwen in de rationele objectiviteit. Het autonome, rationele zelf werd de basis voor Verlichting, humanisme en de liberale politieke theorie, de vrije markt economie en het radicale individualisme. Totdat het postmodernisme kwam, dat de rationele mogelijkheid van objectiviteit van het individu ontkent. Postmodernisten zien mensen als een verlengstuk van cultuur en ontkennen het totale zelf. Kenneth Gergen (3), een Amerikaans filosoof, merkt op dat de verspreiding van het postmoderne bewustzijn een achteruitgang veroorzaakt heeft van iedere vorm van transcendentie, een ontkenning van het individuele zelf, en van het rationeel vermogen. Er kan geen claim gedaan worden op de realiteit omdat er geen neutrale context is van waaruit gedacht wordt. Alle gedachten zijn contextueel, het individu kan nooit ontsnappen aan de subjectiviteit. Iedere intrinsieke eigenschap van de mens gaat verloren, samen met de morele waardigheid en persoonlijke inzet. Mensen ontleen een illusoir gevoel van identiteit en waarde als personen aan de willekeurige omgeving van hun cultuur, aldus het denken van het postmodernisme. Evangelicalen worden nu steeds meer beïnvloed door postmoderne opvattingen over waarheid en kennis. Sommigen beweren dat het een welkome ontsnapping is aan de anti-bovennatuurlijke wurggreep van het modernisme op de westerse cultuur. De prijs is echter te hoog, want men

wordt ontrouw aan de bijbelse claim van waarheid met als gevolg de ontkenning van objectieve menselijke waardigheid. Postmoderne opvattingen leiden onvermijdelijk tot ernstige erosie van mensenrechten. Het materialistisch naturalisme ruikt op onder seculiere wetenschappers, getuige de woorden van Robert M. Haynes, voorzitter van het 16e internationale congres van genetica.

“Drieduizend jaar was een meerderheid van de mensheid ervan overtuigd dat de mens iets magisch was. Dat is een Joods-christelijke opvatting. De mogelijkheden van het manipuleren van de genen van de mens maakt veel meer duidelijk dat we in grote mate biologische machines zijn. Het traditionele denken, gebouwd op het idee dat de mens iets speciaals, unieks of zelfs iets heiligs zou zijn, is achterhaald” (4).

Gevolgen van het postmoderne denken in de genetica

In vroegere tijden werd het gedrag van de mens toegeschreven aan milieu of morele keuzes, tegenwoordig wordt gedrag vooral toegedicht aan onze genetische oorsprong. Vooraanstaande wetenschappers ‘ontdekten’ de genetische basis van een scala aan gedragingen en eigenschappen, waaronder alcoholisme, homoseksualiteit, I.Q. en geweld. Serieuze twijfels van

andere wetenschappers krijgen weinig aandacht waardoor het publiek de indruk krijgt dat de wetenschap op het punt staat sommige van de grootste problemen in de samenleving op te lossen (5).

Genetische screening

Genetische screening van prenatale kinderen wordt steeds meer een optie voor ouders. Dit kan steeds meer erosie in de waardigheid van de mens teweegbrengen. Dr. Harvey Lodish van het Whitehead Institute for Biomedical Research in Cambridge Massachusetts verklaart: “Met behulp van technieken waarbij vitro fertilisatie gebruikt wordt is het al mogelijk om een cel van het zich ontwikkelende embryo te modificeren in de gewenste regio van het D.N.A.. Genetische screening van embryo’s voor implantatie kan snel routine worden (6). In een interview in de Visie legt prof dr. Henk Jochemsen, voormalig directeur van het prof. G.A. Lindeboom Instituut, daar de grens. “Genetische manipulatie bij de mens kan op twee manieren. Het kan op lichaamscellen en op de kiembaan. Genetische modificatie op de kiembaan wil zeggen dat men in het allervroegste stadium van de menselijke ontwikkeling, het embryo, de verandering laat plaatsvinden en dat het organisme, dat zich daaruit ontwikkelt, in alle cellen

dat nieuwe D.N.A. zal hebben. Dit kan sowieso nog niet op een veilige manier. Het is volgens mij niet te doen zonder dat er menselijke embryo’s vernietigd worden, mocht het lukken dan zit de verandering in de geslachtslijn. Dat is veel ingrijpend en verstrekkender dan genetische modificatie op lichaamscellen. Bij genetische modificatie op lichaamscellen neem je uit een bepaalde patiënt verschillende cellen die je genetisch gaat veranderen. Vervolgens stop je de cellen weer terug in de patiënt, in de hoop dat ze dan beter functioneren. Tegen deze vorm van genterapie op lichaamscellen heb ik geen principiële bezwaren” (7). Jochemsen geeft toe dat er veel grensgevallen zijn. Hij geeft aan dat men vanuit de geneeskunde en politiek duidelijker de grenzen aan moet geven wat nog geneeskunde is en wat meer in de wenselijke sfeer ligt buiten het veld van de geneeskunde. Door toenemende ontwikkelingen in de genetische manipulatie wordt de deur opengezet naar een situatie waarin ouders een breed scala aan ongewenste eigenschappen kunnen aangeven. Er is een duidelijke behoefte aan dergelijke procedures. Sociale en economische druk worden ingezet. Een voorbeeld. Als we alcoholisme kunnen voorkomen of verminderen (door het elimineren van het zogenaamde

alcohol-gen) zou dat heel wat ellende en kosten voor de maatschappij besparen. Of, zoals sommigen zeggen: “Wie wil niet dat het trauma van het hebben van een homoseksueel kind voorkomen kan worden? (door manipulatie van het zogenaamde homo-gen).

In het Lindeblad van november 2014 (8) worden ook de gevaren van een toenevende genetische screening besproken. Verdere ontrafeling van het menselijke D.N.A. -profiel is mogelijk geworden door de zgn. Next Generation Sequencing (N.G.S.). De mogelijkheden met betrekking tot het voorspellen van het krijgen van aandoeningen zijn enorm toegenomen ten opzichte van de 'oude D.N.A. screeningsmethode'. Er kunnen veel meer basenparen (erfelijk materiaal) tegelijk afgelezen worden dan vroeger. Bovendien kan door middel van N.G.S. veel sneller dan voorheen een diagnose en prognose vastgesteld worden. Door deze nieuwe manier van screening worden juridische en ethische bezwaren tegen gen-screening extra benadrukt”.

Nieuwe 'zieken'

Kritische denkers als Ivan Illich wezen er in de vorige eeuw al op dat door het ontwikkelen van de medische wetenschap meer mensen 'ziek' zouden zijn. Artsen gaan normen stellen, en wie daar niet aan voldoet is ineens 'ziek'. Ook als de 'nieuwe zieken' zichzelf nooit als ziek beschouwd hebben. Als genetici de soort gaan verbe-

Bezwaren gentechologie

- Geen gentechologie op de kiembaan
- Geen gentechologie zonder bescherming van het embryo
- Geen gentechologie voor niet-geneeskundige doelen
- Geen gentechologie voor superras
- Geen gen screening met statistisch dubieuze voorspellingswaarde
- Geen gentechologie alleen voor elite.
- Geen gentechologie die de biodiversiteit vermindert
- Geen klonen van mensen
- Geen gentechologie die de generatiekloof verder vergroot
- Geen gentechologie die discriminatie van ras of gehandicapten bevordert.
- Geen gentechologie die het begrip ziekte oprekt.
- Geen commerciële exploratie en oneerlijk gewin bij octrooien.
- Geen overmatige rol gentechologie in behandeling van de gehele mens naar geest-ziel en lichaam.
- Gentechologie moet net als ieder therapeutisch middel een middel zijn dat door God gezegend kan worden, en daarvoor is een uitgebreide toetsing door de Heilige Geest en Gods Woord onmisbaar.

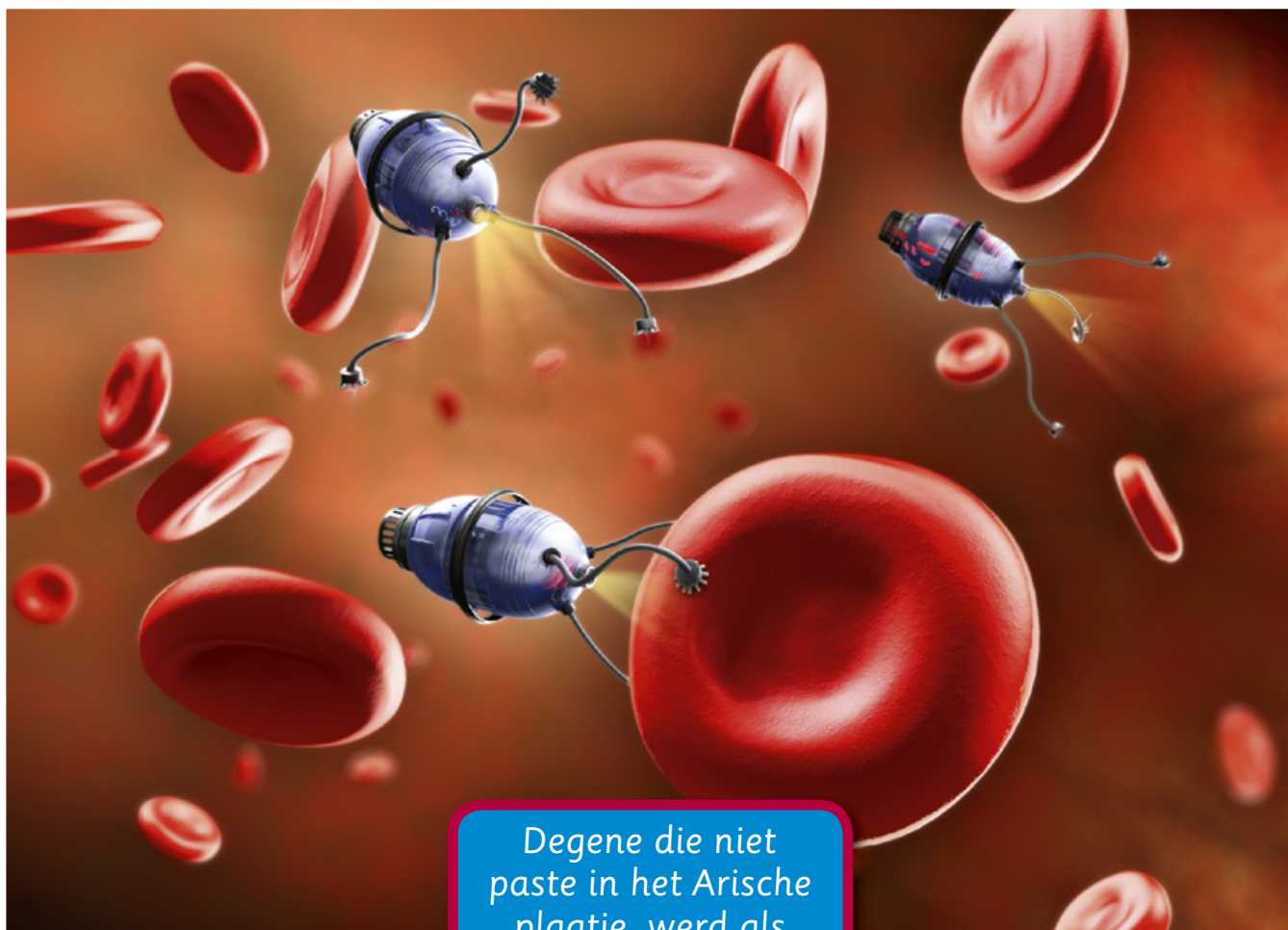
Voordelen gentechologie

- Erfelijke afwijkingen genezen door middel van gentherapie
- Efficiëntere antibiotica, enzymproductie door fermentatie.
- Resistentie en profylaxe tegen sommige ziekten.
- Geneesmiddelen via recombinant D.N.A. -technieken.

teren worden ineens veel gezonde mensen ziek. Hoewel op dit moment het D.N.A. te ingewikkeld is om te beheersen, geloven veel wetenschappers dat met computersimulaties de effecten van gen-technologische ingrepen steeds meer voorspelbaar zijn. Een voorbeeld van gen-screening. U laat op dertigjarige leeftijd een gen-screening doen die uitwijst dat u op 55-jarige

leeftijd 65% kans maakt op eierstokkanker en 20 - 55% kans op diabetes mellitus type 2. Is dat voor u een reden om de gezonde eierstokken nu al te verwijderen opdat u de gevreesde ziekte over 20 jaar niet krijgt? En als uit de N.G.S. blijkt dat deze vorm van kanker een sterke familiale component heeft, moet dan ook de rest van de (ongeboren?) familieleden hier-

Degene die niet paste in het Arische plaatje, werd als genetisch inferieur beschouwd.

mee belast worden? Wil iedereen weten of het in 'de familie zit'? Vaak is het voor het onderzoek ook nodig anderen genetisch te onderzoeken. Men komt ongewild voor moeilijke keuzes te staan. Wil je voor deze (mogelijke) wetenschap een abortus? Dit is nu al een item en in de nabije toekomst ook voor de ziekte van Parkinson en vormen van Alzheimer. In het Lindeblad wordt terecht opgemerkt dat de mens niet beschermwaardig is door zijn gezondheid of talenten, maar omdat God hem schiep en liefheeft! Om zijn intrinsieke waarde.

Marktwerking in reproductief consumptisme

Fortuinen worden gemaakt via de commerciële marketing van genetisch materiaal. In 1987 werden door de AFTAKAS de octrooirechten in de V.S. uitgezet op alle vormen van leven, waaronder dieren. Mensen werden vrijgesteld op grond van de wet op verbod van slavernij. De Nederlandse embryowet (2002) verbiedt het klonen van mensen, net zoals in de meeste landen op dit moment. "Het is verboden handelingen met geslachtscellen of embryo's te verrichten, met het oogmerk van de geboorte van genetisch identieke menselijke individuen", aldus deze embryowet. In de VS zijn embryo's (9) en foetussen, genetisch gemanipuleer-

de menselijke weefsels, cellen en genen octrooibaar. Corporate Amerika heeft het recht verworven om meercellige weefsels te bezitten, te gebruiken en te verkopen. Het octrooibureau AFTAKAS wordt overspoeld met aanvragen voor octrooi op honderden menselijke genen en lijnen. Hoe moeten we omgaan met beenmergdonoren? Is het ook geoorloofd 'reserveonderdelen' te kweken? Een embryo dat verwekt is in een laboratorium, is nog beschermd door de wet. Maar zodra het geïmplant is in de moeder, is die bescherming afgevoerd, en kan er zelfs geaborteerd worden. Onderzoekers van Harvard en Stanford Medical School hebben al honderden gevallen van genetische discriminatie opgetekend. Op basis van bestaande voorwaarden hebben ziektekostenverzekeringen geweigerd dekking te geven op basis van mogelijke genetisch overdraagbare ziekten. Kimbrell waarschuwt dat het wettelijk onderscheid tussen leven en machine, tussen leven en product, begint te verdwijnen. Als uiteindelijk de mens toch gekloond wordt, is het dan een persoon met constitutionele rechten? We zijn getuige van een

depersonalisatie van menselijk leven, indien alle delen van mensen en genetische materialen worden verkocht en gepatenteerd, bewerkt en ontwikkeld. Ook krijgen we een ongekende verandering van traditionele sociale en juridische definities. Traditionele opvattingen van leven, geboorte, ziekte, dood, moeder, vader, en persoon beginnen te wankelen en zullen vervolgens verdwijnen (10). Met de depersonalisatie worden belangrijke morele verschillen door het wetenschappelijke en juridisch jargon verduisterd. Het gevolg is dat genetisch onderzoek en technologie steeds minder ethisch en menselijk verankerd is. Wetenschappers maken steeds minder onderscheid tussen wat ze kunnen en moeten doen. David Hirsch zegt dat postmodernisten zich goed moeten realiseren dat het onmogelijk is een menselijk wezen te fragmenteren tot onderdelen zonder dat het individu in de werkelijke wereld waardeloos wordt (10).

Genetica en de open deur naar facisme en eugenetica

Het postmodernisme kent als een van de grootste manco's het ontkennen van objectieve waarden. Kenneth Green (3) zegt hierover: "Het postmodernisme wordt algemeen beschouwd als het morele failliet, omdat het geen fundamentele

Voordelen gentechologie bij planten

Vele gewassen gezonder maken, meer beschikbaar voor meer mensen.
Medicijnen en vaccins door planten i.p.v. dieren laten produceren.
In ontwikkelingslanden minder landbouwgrond ontginnen door groter rendement in de bestrijding van honger in de wereld.
Gezonder voedsel.
Efficiënter telen van gewassen door versnelde en gerichte rassenveredeling.

waarden en principes belijdt. Sterker nog, het postmodernisme vormt zelfs geen argumenten tegen nazisme of enige andere vorm van culturele tirannie. In de tweede wereldoorlog was er het Arische 'item' van raszuiverheid. Het werd pas echt gevaarlijk toen de Darwinistische filosofen probeerden een wetenschappelijke toepassing te formuleren als basis voor het eugenistische programma van de Nazi's". Ernst Haeckel (11) verklaarde al veel eerder: "Honderdduizenden ongeneselijke gekken, mensen met kanker worden kunstmatig in leven gehouden, zonder de geringste winst voor zichzelf of het algemeen nut!". Degene die niet paste in het Arische plaatje, werd als genetisch inferieur beschouwd. Als economische en sociale druk gecombineerd worden met verschillende vooroordelen biedt het postmoderne constructivisme een aantrekkelijke basis om "ongewenste eigenschappen" uit het genenbestand te roeien. Nog niet zo heel lang geleden publiceerden twee vooraanstaande onderzoekers, waaronder een Harvard geleerde een boek genaamd 'The Bell Curve'. Het boek betoogt dat zwarte mensen gemiddeld een lager IQ hebben en dus onwaardig zijn voor het ontvangen van onderwijs en overheidsprogramma's om ze uit de armoede te helpen (12). Natuurlijk heeft dit boek veel verontwaardiging teweeggebracht, maar het heeft ook veel voeding gegeven aan de onderstroom van het racisme in de samenleving, waarvan helaas tot op heden nog

veel incidenten in de VS zichtbaar zijn, denk eens aan alle politiegeweldincidenten tegenover zwarte mensen. Genetica en criminaliteit betreffen overigens een andere vorm van het genetisch determinisme. Miljoenen dollars worden uitge-

geven om onderzoek te doen naar de genetische basis van ons gedrag. Men is op zoek naar het 'geweldsgen'. Crimineel gedrag wordt ook gemedicaliseerd. In verschillende staten in de VS is chemische of chirurgische castratie bij bepaalde zedendelinquenten een optie. Door dit soort 'oplossingen' komt men op een hellend vlak, namelijk op de gedachte dat menselijk gedrag gereduceerd wordt tot biologie en omgeving, zonder dat er ruimte voor karakter gevormd wordt door morele keuzes of veranderingen in geloof en spirituele veranderingen. De medicalisatie van crimineel gedrag lijkt aantrekkelijk omdat het de onmacht over veel geweld en de stijgende kosten van het opsluiten van criminelen, verbindt met het idee dat de criminelen het slachtoffer zijn van 'slechte genen'. In een postmoderne cultuur moet

zijn dat door God gezegend kan worden, en daarvoor is een uitgebreide toetsing bij iedere vorm en toepassing door de Heilige Geest en Gods Woord onmisbaar.

© Gerard Feller
Januari 2015

Noten

1. http://nl.wikipedia.org/wiki/Genetische_technologie
2. <http://www.allaboutpopularissues.org/dutch/menselijk-genoom-project.htm#sthash.7UYzxtti.B5TkdQkB.dpuf>
3. Kenneth Green, *The Saturated Self* (New York Basic Books 1991)
4. Andrew Kimbell, *The Human body shop. The engineering and marketing of Life* (San Francisco Harper, 1993)
5. Jim Leffel, *Genetische technologie*, artikel ID: DE311
6. Harvey Lodish, *Viewpoint: The Future in: Sciencefiction* 267:1609
7. *Visie* 28 dec. 2002. Ook gepubliceerd op www.christenunie.nl
8. Contractbasis van het prof. G.A. Lindboominstituut te Amersfoort, november 2014
9. Andrew Kimbell, *De menselijke bodyshop. De ontwikkeling en marketing van leven*. Harper, San Francisco 223.19
10. David Hirsch, *De zielige literatuur. Kritiek na Auschwitz*, Hannover; Brown University Press, 1991
11. Ernst Haeckel, *The wonders of Life* Harper 1905 geciteerd door Stern: *Biological Science and the Roots of Nazism*, *American Scientist*, 1988 76
12. Charles Murray and Richard Herrnstein, *The Bell Curve, Intelligence and Class Structure in American Life* (New York Free Press 1994)
13. Jim Leffel, *genetische technologie*, artikel ID: DE311. Jim Leffel doceert filosofie aan het Ohio Dominican College en leidt het Crossroads Project, een team van onderzoekers en pastorale leiders die christenen toerusten om effectief te communiceren in onze hedendaagse cultuur. Crossroads is een onderdeel van Xenos Christian Fellowship in Columbus, Ohio www.crossrds.org

men helaas geen objectieve basis voor sociale ethiek of individuele waardigheid te verwachten. Alleen een willekeurige sociale consensus bepaalt de grens van de mogelijkheden.

Een uitdaging voor de kerk

We gaan een nieuw tijdperk in de strijd voor de mensenrechten in. Het zich steeds meer ontwikkelende seculiere wereldbeeld, geworteld in een genetisch determinisme en postmodern constructivisme, laat weinig ruimte voor de waardigheid van het menselijk leven (13).

Misschien is het geloof in God en de mens als Zijn beeldrager wel de enige basis waar men de tegenwoordige ontwikkelingen kan begrenzen. Christenen moeten een weloverwogen standpunt over genetische manipulatie en klonen innemen.

Dit geldt voor zowel het gebruik van genetische technologie als ook de mogelijke gevaren (13).

Volgens prof. dr. A. Houtepen, een rooms-katholieke theoloog, moet “genetica ook gezien worden in het perspectief van de eendigheid van de mens en de kwetsbaarheid van het heelal. Bij rentmeesterschap past noch een antropocentrische exploitatiedrift, noch een kosmische gelijkstelling van mens met dier en plant. Het volstaan met technische oplossingen onder de voortzetting van de huidige levensstijl is niet gewenst”.

Of zoals Frits Lange in een protestante visie op klonen van mens en dier stelt: “Van belang is niet alleen de vraag hoe God de wereld geschapen heeft maar vooral waartoe!” Gentechnologie moet net als ieder therapeutisch middel een middel

Duivelse mislei

Inleiding

Sinds de tweede helft van de jaren 40 van de vorige eeuw heeft onze planeet een grote stijging van het aantal 'waarnemingen' van ufo's (1) gezien. Een toenemend aantal mensen zegt dat zij lichamelijk en/of psychische contact hebben gehad met wezens uit andere werelden of dat zij zelfs, wat nu 'close encounters van de vierde soort' worden genoemd, hebben meegemaakt, namelijk 'reële' ontvoeringen van mensen door aliens (zgn. buitenaardse wezens) voor experimenten. Gedurende de laatste 50 jaar zijn er duizenden mensen over de gehele wereld die zeggen dat zij deze verschillende soorten contacten hebben gehad.

In de ogen van ufo-fans was het meest beroemde voorval van de vorige eeuw de zogenaamde crash en de daaropvolgende dood van zgn. aliens nabij Roswell, New Mexico in 1947. De overtuiging onder de fervente ufo-gelovigen is dat de Amerikaanse overheid bezig zou zijn de feiten van Roswell en andere ufo-incidenten in de doofpot te stoppen, waarbij de hoogste niveaus van de militaire en de civiele regering betrokken zouden zijn. Volgens de theorie weet de regering niet alleen dat er buitenaardse wezens op aarde komen, maar is zij er zelfs bij betrokken in een afspraak over het uitwisselen van technologische kennis.

Het Amerikaanse publiek had sinds de jaren 50 van de vorige eeuw een enorme fascinatie voor films en tv-shows over buitenaardsen, toen deze media het publiek intrigeerden met het laten zien van een buitenaards ras van wezens die uit waren op de vernietiging van de mensheid (hoewel er ook films waren die welwillende en liefhebbende buitenaardsen toonden met veel humor erbij). Dat vreemdelingen uit een ver sterrenstelsel spoedig naar de aarde zouden kunnen komen, was niet alleen een gedachte die veel Amerikanen door de jaren hebben overwogen maar zelfs daadwerkelijk omarmd.

Dit geloof in buitenaards leven hangt mede samen met ontwikkelingen in de ruimtevaart en toename van de kennis over het heelal, waardoor de gedachte dat elders in het heelal leven zou kunnen bestaan, toeneemt. Bovengenoemde films en tv-series en ook sciencefiction-literatuur

dragen daartoe bij. Ook het geloof in de evolutie leidt tot de gedachte dat er in het heelal meerdere beschavingen zouden zijn ontstaan.

De toenemende hoeveelheid informatiemateriaal

Met de toename van belangstelling voor ufo's zien wij ook een grote toename van de hoeveelheid materiaal dat erop wijst dat er iets aan de hand is. We zullen moeten kijken naar deze informatie om te kunnen vaststellen wat de oorsprong is van de buitenaardse (?) invasie op de aarde.

Velen van de mensen die zeggen een ontmoeting ('close encounter', CE) van de derde soort (CE-III), dus een waarneming van en/of contact met een alien te hebben gehad, of een ontmoeting van de vierde soort (CE-IV) waarbij men werd ontvoerd, hebben de verklaringen gedaan onder hypnose. De meeste mensen die hulp van een therapeut zochten, hebben dat gedaan omdat ze gevoelens en angsten hadden die niet onder woorden konden worden gebracht en zij daarom iemand benaderden om te zoeken naar de oorzaak van hun problemen zoals: onvermogen om rekening te houden met tijd, herhaalde waarnemingen van ufo's en/of 'buitenaardsen' (ET) (2).

Er is sprake van veel bepaalde steeds voorkomende kenmerken van CE-III en CE-IV ontmoetingen. Als onderzoekers een lijst ervan opstellen wijzen ze op het volgende: de 'buitenaardse wezens' beweren naar onze wereld te komen om deze te onderzoeken, meestal zeggend dat ze in vrede komen; dat ze een superieur ras zijn en in staat zijn om een technologie te brengen die nuttig is voor de mens; dat ze beweren menselijk DNA nodig te hebben voor het behoud van hun bevolking, en dat er door de aliens vaak gewaarschuwd wordt voor een spoedig komende ondergang van onze planeet en de wens om die ramp te voorkomen.

Velen van degenen, die contact hadden met aliens (of meenden contact met hen te hebben gehad), werden in niet mis te verstane bewoordingen verteld dat zij in een min of meer officiële hoedanigheid als ambassadeur tussen de aliens en de aarde moeten optreden (3). De klaarblijkelijke bedoeling is dat de contactee (degene die zegt contact te hebben gehad met aliens) een besef van uniciteit en urgentie aan het bericht toekent. Veel ufo-organisaties zijn op deze manier gestart. Een voorbeeld is de Raelian Beweging, gestart door de Franse autocoureur Claude Volrillon, die volgens eigen zeggen in 1975 door

ding via UFO's

Het Amerikaanse publiek had sinds de jaren 50 van de vorige eeuw een enorme fascinatie voor films en tv-shows over buitenaardsen.

buitenaardse wezens werd ontvoerd en door zijn 'ruimtebroeders' werd omgedoopt tot Rael en "het grootste bericht ooit onthuld voor de mensheid" ontving. Deze excentrieke Rael, die 'Your Holiness' genoemd wil worden, gaat in zijn idioterie zelfs zover dat hij o.a. van mening is dat voor het verwekken van kinderen geen ander geslacht meer nodig is maar slechts een babymachine.

De meest gangbare omschrijving van de vreemdelingen door de meerderheid van de CE III's en CE-IV's is wat in ufo-kringen bekend is geworden als de 'grijzen'. De meest opvallende kenmerken zijn: ze zijn drie tot vier voet lang, hebben grote ronde of anders gevormde hoofden, lange armen, drie tot vier lange vingers, dunne benen, onbehaarde hoofden en lichamen, geen waarneembare oren, een dunne mondspleet, slechts twee gaten waar een neus zou zijn; en wat de meeste contactees opvalt, zijn de grote amandelvormige zwarte ogen, met een schuine hoek naar

de boven zijkant van het hoofd. Vele getuigen zeggen dat de ogen van de aliens onweerstaanbaar angstaanjagend zijn en velen voelen een zekere wens om niet rechtstreeks in de ogen van de vreemdeling te kijken en proberen oogcontact te vermijden wanneer de vreemdelingen hen aankijken. Wanneer de contactees praten over hun gevoelens bij het in contact zijn met de 'grijzen', is de meest genoemde ervaring: een gevoel van angst of walging.

De mensen die beweren ontvoerd te zijn geweest noemen als gemeenschappelijk thema het onderzoek-gedeelte van de ontmoeting (4). De aliens steken met instrumenten in het lichaam en nemen weefselmonsters, vrouwelijke eicel-

len, mannelijk sperma, bloed en andere dingen uit het lichaam om die te onderzoeken. Sommigen hebben verklaard dat zij, wanneer ze wakker werden, gaten of littekens zagen op de plaatsen waar de onderzoek-monsters waren genomen. Sommige ontvoerden beweren dat zij aan boord van het ruimteschip menselijke foetussen en baby's zagen die een buitenaards uiterlijk hadden. Dit deed hen eraan denken, dat de aliens om de een of ander reden bezig waren om hun DNA met menselijk DNA te kruisen, misschien om het voortbestaan van het buitenaardse ras veilig te stellen. In sommige gevallen werden de foetussen en de alien-achtige menselijke baby's vernietigd in het bijzijn van de ontvoerden (5).

Omdat er sinds 1940 een indrukwekkende hoeveelheid informatiemateriaal aanwezig is, variërend van foto's en ooggetuigenverslagen van ufo's op de grond en in de lucht door burgers en militairen, verschroeiende aarde waar buitenaardse

schepen waren aangeland, ingewikkelde geometrische patronen in agrarisch gebied die werden toegeschreven aan ufo's, zijn sommigen zelfs zover gegaan om te beweren dat zij buitenaardse metalen van het ruimteschip zelf hebben. En er is een groeiende groep mensen die zeggen dat ze herinneringen hebben aan herhaaldelijk voorkomende ontvoeringen uit vroege kinderjaren.

Veel mensen die ufo-ervaring hebben onderzocht, zeggen het werkelijk moeilijk te hebben gevonden om te geloven dat de contactees serieus moesten worden genomen. Een onderzoeker zei: "Ik had het idee dat het niet psychiatrisch kon worden verklaard, maar toch was het gewoon niet mogelijk binnen het Westerse wetenschappelijke wereldbeeld" (6). Maar ook moet gezegd worden dat veel medische,

wetenschappelijke en andere professionals de ufo-ervaring als echt hebben erkend. Echter mensen die geloven dat ufo's bestaan, verschillen over de vraag wat het verschijnsel is en zelfs waar de aliens vandaan komen.

Wat is er aan de hand?

Wanneer ufo-ontmoetingen worden bestudeerd en gecatalogiseerd blijkt een be-

paalde en belangrijke constatering in bijna elke verhaal voor te komen. De persoon die heeft een CE I-IV ontmoeting heeft gehad, had voorafgaand aan het evenement een diepgeworteld geloof in een occulte wereldbeschouwing en een diep geloof, soms grenzend aan het dwangmatige, in ufo's.

Een vrouw die had deelgenomen aan een conferentie over verhalen over buitenaardse ontvoering en die zelf ook dacht dat ze ontvoerd was, zei dat ze, zolang ze zich kon herinneren, een helderziend vermogen had om spoken en geesten te zien. Deze geesten verschenen zodanig aan haar dat het leek dat ze meer stof-felijk waren dan wat dan ook in de fysieke wereld (7). Een andere man die zei dat hij was ontvoerd, stelde in sessies met een psycholoog dat hij gedurende zijn hele leven een fascinatie voor ufo's had (8).

Whitley Strieber, die in ufo-kringen een beroemdheid werd toen in 1988 zijn boek 'Communion' over zijn ontvoering was verschenen, heeft toegegeven dat hij belangstelling had voor het occulte en religieuze ervaring had met hekserij (9). In zijn boek doet hij een nogal verrassende mededeling over de titel van zijn boek. Op een nacht sprak zijn vrouw in haar slaap. "Ik had gedacht dit boek Body Terreur te noemen vanwege het extreme fysieke gevoel van angst dat ik had gevoeld op 26 december. Plotseling zei ze met een vreemde diepe basstem: 'Het boek mag mensen niet beangstigen. Je moet het Communion (Gemeenschap) noemen, omdat het daarover gaat'" (10). Als we vanuit bijbels perspectief naar dit nogal vreemde incident kijken, namelijk een vrouw met die met een mannelijke stem praat terwijl zij slaapt, zou men kunnen spreken van een geval van demonische interventie in de naamgeving van Striebers boek. Ermee rekening houdend dat hij heeft toegegeven dat hij occulte opvattingen had, is deze conclusie zeer waarschijnlijk.

Sommige van de mensen die objectief gekeken hebben naar ufo-activiteiten, hebben gesuggereerd dat ufo's niet komen uit andere ('buitenaardse') werelden, maar vanuit een andere dimensie. De Franse astrofysicus Dr. Jacques Vallee, die het fenomeen al meer dan 30 jaar bestudeerd heeft, meent dat het sterke banden heeft met het paranormale, wat een ander woord is voor het occulte. Vallee zegt dat de ufo-activiteit een 20-ste eeuwse versie is van demonische uitingen die de mensheid in alle tijden hebben geplaagd (11). Er moet op gewezen worden dat Vallee in zijn klassieke studie over ufo's 'Pasport to Magonia', gepubliceerd in 1969,

opmerkte dat de kenmerken van aliens in ufo-ontmoetingen nagenoeg identiek zijn aan occulte activiteiten die door de eeuwen heen gerapporteerd zijn (12). Ook Strieber zelf zegt dat ze niet van andere werelden zijn, maar mogelijk uit een andere dimensie (13).

Clifford Wilson en John Weldon, die vele jaren onderzoek hebben gedaan naar ufo-verhalen van over de hele wereld, zien meerdere gelijkenissen tussen ufo-informatie en de occulte wereld van het demonische. Vele contacten zijn gerapporteerd als de persoon onder hypnose (uit diverse onderzoeken blijkt, dat deze bron niet betrouwbaar is) (14) of in een soort medi-amië trance is. Sommige 'buitenaardse' contacten vinden plaats via ouija-borden, automatisch schrijven, veranderde bewustzijnstoestanden, uittredingen uit het lichaam of andere occulte zaken. Sommige ufo-incidenten breken natuurkundige wetten, zoals wanneer een ufo wordt gevolgd op de radar en het beeld het scherm verlaat zonder dat het buiten de reikwijdte van de radar komt. Met andere woorden, ufo's verdwijnen gewoon uit de radar. De 'buitenaardse' ontmoetingen brengen vaak schadelijke en pijnlijke lichamelijke en psychische effecten met zich mee (zie Deuteronomium 18:10 en Johannes 8:44). Voorbeelden hiervan zijn al eerder vermeld. Vele ontvoerders beweren dat er pijnlijke experimenten op hen gedaan zijn en dat zij aan boord van de ruimteschepen getuige zijn geweest van de vernietiging van veronderstelde menselijke baby's en foetussen. Vaak krijgen de desbetreffende personen al snel na de ufo-ontmoetingen bepaalde occulte vaardigheden, zoals telepathie, helderziendheid en telekinese. Misschien is wel het meest opvallende dat aliens vaak informatie geven die volkomen in strijd is met de bijbelse waarheid. Ze vertellen dat

er geen God is, dat Jezus niet de Verlosser is, dat reïncarnatie een feit is, dat alle godsdiensten gelijk zijn en dat veel new age overtuigingen juist zijn (15).

Wanneer we kijken naar de opvatting dat de aliens extra-dimensionaal (afkomstig van de dimensie die de hel zelf bevat) zijn, worden sommige van de vreemde activiteiten van ufo's begrijpelijker. Bijvoorbeeld, indien deze ufo's niets meer zijn dan demonische manifestaties, misschien met behulp van moleculaire manipulatie om te verschijnen als een vliegend object, is het niet moeilijk om te begrijpen hoe ze soms plotseling verschijnen en verdwijnen van radarschermen en uit persoonlijke waarnemingen. Het zou ook kunnen bijdragen tot een betere verklaring van uitspraken van een ontvoerde, die onder hypnose verklaarde dat zij voelde dat de aliens niet alleen wensten te beschikken over haar lichaam maar ook over haar geest (16). Deze ontmoeting is een indicatie van de wens van demonen om te kunnen beschikken over een menselijke 'gastheer' (Luk. 8:27, Handelingen 16:16).

Mijn overtuiging is dat deze wezens geen 'buitenaardse' wezens zijn, maar demonen uit de dimensie, die bekend is als rijk der duisternis. Ze gebruiken aliens niet alleen om mensen bang te maken, maar om hen weg te lokken van het evangelie van Jezus Christus en hen een valse hoop te geven dat de ruimtebroeders hier zijn om de mensheid te helpen in deze kritieke fase van het bestaan van onze planeet.

Buitenaardse wezens een reële optie?

Wij moeten ook nog eens kijken naar de extreme onwaarschijnlijkheid van leven op andere planeten. Namelijk naar het gegeven dat de kans om de meest elemen-

taire chemische reacties die nodig zijn om leven (dus niet inert [traag] materiaal dat tot leven wordt gebracht, maar leven dat al bestaat) te onderhouden op een planeet die al 'gastvrij' is voor leven, slechts 10 tot de 415de macht is! (17).

Daarom is het, ondanks vele vragen over merkwaardige lichten etc. die men soms aan de hemel ziet, zeer onwaarschijnlijk, zo niet onmogelijk, dat aliens wezens van andere planeten zouden zijn die ons zouden bezoeken, wat allerlei zgn. deskundigen ook zeggen (18).

En zelfs indien aliens zouden bestaan, dan is het voor hen onmogelijk bij de aarde te komen vanwege de grote afstanden en wat het aan energie zou kosten om vliegtuigen / ruimteschepen over die afstand

te verplaatsen (19). Bovendien zouden de inzittenden van het ruimteschip bij een snelheid van het licht binnen een fractie van een seconde sterven (20).

Hiermee samenhangend is de vraag of sprake is van fysieke technische voertuigen van die zgn. aliens. Ook al is er soms sprake van niet (direct) te verklaren verschijnselen, dat heeft echter niets te maken met fysieke technische vliegtuigen van zgn. aliens. Als wij veronderstellen dat de ufo's materialisaties zijn van/ door demonen, dan worden wij op een verkeerd spoor gezet. Demonen zijn eenvoudigweg niet in staat om die techniek te ontwikkelen. Daartoe zijn zij door God niet geschapen. Het is alleen aan de mens, de kroon van Gods schepping, om die techniek dankzij uitvindingen,

die de mens kan doen met zijn door God gegeven verstand, te ontdekken en te ontwikkelen.

De demonische misleiding is gelegen in het gegeven dat mensen die occult gebonden zijn of dat mensen via een complotmechanisme gaan denken in de richting van het bestaan van fysieke vliegtuigen van zgn. aliens. En als er inderdaad soms sprake is van neergestorte toestellen, dan zijn het (gewoon) door mensen gemaakte toestellen, ook al kunnen dat moderne militaire vliegtuigen zijn. Dat zulke zaken zoals bijv. het eerder genoemde Roswell-incident met geheimzinnigheid omgeven zijn, lijkt eerder te maken te hebben met een ingewikkelde spionageaffaire met mensonterende zaken zoals het gebruiken (misbruiken) van mensen voor bepaalde proefnemingen (21).

Ufo-ervaringen fysieke gebeurtenissen?

Misschien had de vraag moeten worden gesteld of deze ufo-ervaringen, hoewel kennelijk echt voor degene die het heeft meegemaakt, inderdaad fysieke gebeurtenissen zijn. Waarnemingen (hoewel sommige eenvoudig te verklaren zijn en geen werkelijke ufo's betreffen) van ruimtevaartuigen lijken bijna routine en hebben letterlijk honderdduizenden ooggetuigen. Echter van CE IV's zijn nauwelijks ooggetuigen (22). Ik denk dat dit te verklaren is door de reële mogelijkheid dat het merendeel van de CE III's en IV's in feite herinneringen zijn die door demonische entiteiten in mensen zijn gelegd. Dit zou een betere verklaring kunnen zijn van de nachtmerrieachtige gebeurtenissen die plaatsvinden tijdens de ontvoeringen. Het zou kunnen verklaren waarom, wanneer abductees (mensen die zeggen ontvoerd te zijn door aliens) proberen iets van een buitenaards schip mee te nemen om te kunnen bewijzen dat het gebeuren heeft plaatsgevonden, zij in die poging altijd zijn gedwarsboomd. De meeste ontvoerden zeggen dat wanneer ze op een tafel worden geplaatst voor een onderzoek, zij onbeweeglijk worden gemaakt, maar gewoonlijk niet door dwang. In veel gevallen lijkt het erop, dat zij worden 'lamgelegd' door de gedachten van de aliens of

door andere onbekende oorzaken. Dit zou kunnen worden verklaard door de theorie die zegt dat het gaat om 'implantingen' in het geheugen. Vastgesteld kan worden dat, of CE III's en IV's nu echte of valse herinneringen zijn, het eindresultaat hetzelfde is. De contactees zijn overtuigd van het bestaan van ufo's en, nog belangrijker, van de waarheid van hun boodschap die overigens altijd strijdig is met de Bijbel.

Het feit dat dit contact niet van een andere planeet komt, zal niet worden behandeld in films of televisieseries omdat de realiteit van een demonisch scenario voor de niet-christelijke geest angstaanjagender is dan het idee over het bestaan van ufo's en kleine mannetjes. Deze wezens zijn hier niet om te studeren of om de mensheid een dienst te bewijzen met een show van technisch geavanceerde hardware. De werkelijke agenda van deze wezens is diegenen in hun greep te krijgen, die door het volgen van de verleidelijke verlokking van 'buitenaards' contact hun eeuwige zaligheid verspelen in ruil voor een leven met loze beloften van gemeenschap met 'buitenaardse' ruimtebroeders. Het enige dat er in de uiteindelijke analyse blijkt, is de listig opgezette namaak. Geloof in het bestaan in buitenaardse wezens (wat totaal iets anders is dan geloof in het bestaan van demonen) en ufo's is uiterst gevaarlijk voor de geestelijke gezondheid van mensen (23).

Welke opstelling?

Als christenen kunnen wij ons de vraag stellen hoe wij tegen dit ufo-fenomeen, waarachter een misleiding door satan zit, moeten aankijken en welke opstelling we moeten kiezen.

Het is van belang het niet al te serieus nemen in de zin van je niet laten overdoenderen door allerlei informatie op internet of wat allerlei mensen (zelfs wetenschappers, astronauten, etc.) zeggen of geloven (want zelfs deskundigen, zoals bijv. Jacques Vallee, kunnen niets bewijzen en/of hebben nog vele vragen, het gaat uiteindelijk steeds om geloof in iets). We mogen er zeker van zijn dat de zgn. aliens geen wezens van andere planeten zijn. Ook is het goed om je er niet mee te bemoeien of je ermee bezig houden in de zin van je ervoor openstellen. En we mogen ook weten dat we er niet bang voor hoeven te zijn, want God beschermt ons als we in Zijn wil leven. We mogen ons vasthouden aan de waarheid van de Bijbel, die zegt dat er maar een naam is gegeven onder de hemel, namelijk Jezus Christus, door Wie wij behouden zijn of kunnen worden, en dus niet door zgn. aliens die ons zouden moeten redden (de duivel doet zich voor als een engel des

lichts). We kunnen tenslotte denken aan Rom. 8. 38 en 39: "Want ik ben verzekerd, dat noch dood noch leven, noch engelen noch machten (noch aliens, noch zgn. ufo's), noch heden noch toekomst, noch krachten, noch hoogte noch diepte, noch enig ander scepel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Here".

Jay Howard

Afgestudeerd aan het Noord Centrale Bijbel College in Minneapolis en stichter en directeur van 'The Association for Theological Studies' aldaar.

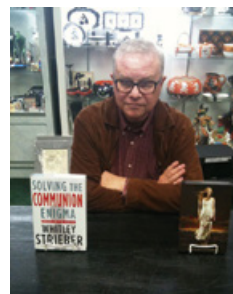
Vertaling en aanvulling: Piet Guijt

Door Jay Howard

(Dit artikel staat onder de titel 'UFO's: The Hidden Agenda' op de Amerikaanse site www.ApologeticsIndex.org)

Noten

1. Zeer verwarrend is het gegeven dat, ook al is de oorspronkelijke betekenis van het woord ufo niets anders dan een onbekend vliegend of zwevend voorwerp in de lucht (unidentified flying object), men bij het woord ufo bijna altijd denkt aan vliegende schotels of aan ruimtevoertuigen. Alle voorwerpen, die men in de lucht waarneemt, en die men niet direct kan verklaren, worden al snel geïnterpreteerd als ruimtevoertuigen. Het demonische zit in het gegeven dat alles wat mysterieus is, voor mensen fascinerend is, dus een bepaalde zuigkracht heeft, ook al boezemt het ook een zekere angst in.
2. Edith Fiore, Ontmoetingen (Doubleday, 1989), titelpagina.
3. Ibid., blz. 136.
4. Ibid., blz. 186.
5. Ibid., blz. 159, 160.
6. John E. Mack, Ontvoering (Wheeler Publishing, Inc., 1994) Grote Print Edition blz. 31, 32.
7. C. D. B. Bryan, Close Encounters van de Vierde Soort (Alfred A. Knopf, 1995), blz. 147, 148.
8. Ontmoetingen op. cit., blz. 133.
9. Willem M., Alnor, Ufo's in de Nieuwe Tijd, 104.105 bladzijden.
10. Whitley Strieber, Communion (G. K.

Hall en Co., 1988), Grote Print editie, blz. 283.

11. Jacques Vallee, Verboden Wetenschap (North Atlantic Books, 1992), blz. 422- 423.
12. Jacques Vallee, Passport to Magonia (Henry Regnery Co., 1969), blz. 131,132.
13. Communion op. cit., blz. 296.
14. Marcel van Beurden, Dromen uit het verleden, Skepter 10(4), december 1997.
<http://www.skepsis.nl/abduct2.html>
15. Clifford Wilson en John Weldon, Psychische Krachten en Occulte Schok (Global Uitgevers, 1987), blz. 145.
16. Ontmoetingen op. cit., blz. 204).
17. Clifford Wilson en John Weldon, Close Encounters Een Betere Verklaring (Master Books, 1978), blz. 320, 321.
18. Guy Malone, Evidence for a Spiritual Interpretation of Alien Contact, op: <http://vimeo.com/13773818>
19. Rein Jan de Wit, Interstellaire rit op lichtsnelheid is volgens natuurwetten onmogelijk. Weet Magazine, december 2010. <http://www.weet-magazine.nl/artikelen/Weet%206%20-%20ufo%27s%20gespot.pdf>
20. Imco Lanting, Lichtjaren. In Nederlands Dagblad van 15 juni 2013.

21. Guy Malone, ROSWELL 1947: When The Mythology Is Stripped Away, What Facts Remain? "The Truth (?) Behind the Craft, the Bodies, and the Metal" (over nieuwe inzichten over Roswell, ook over de lichamen die gevonden zijn); <http://www.roswellufocrash.com/>
22. Ontvoering, op. cit., blz. 54.
23. Robert-Jan Bleeker: Ufo's: een levensgevaarlijke realiteit. In Bijbel & Onderwijs, 25 juli 2014; <http://bijbelonderwijs.nl/occult-en-licht/ufos-een-levensgevaarlijke-realiteit>

Het schepping diepzinnig en

Inleiding

Toen Charles Darwin in 1859 zijn evolutietheorie wereldkundig maakte, kon hij niet vermoeden wat voor een enorme invloed zijn nieuwe visie op de mensheid zou uitoefenen. Het Darwinisme heeft het Gods- en mensbeeld en de Bijbelbeschouwing van veel mensen ingrijpend veranderd. Velen zijn door het evolutionisme aan het twifelen gebracht en hebben zelfs het christelijke geloof vaarwelgezegd. Het scheppingsverhaal wordt als een mythe afgedaan en God staat als Schepper aan de zijlijn of Hij bestaat zelfs helemaal niet meer. Daarom wil ik in dit artikel voor het scheppingsverhaal opkomen en God de eer geven die Hem als Schepper toekomt. Ook hoop ik de mensen die aan

het twifelen zijn gebracht het vertrouwen in de waarheid van het scheppingsverhaal terug te geven.

Geloof en wetenschap

Volgens evolutionisten is het scheppingsverhaal een kwestie van geloof en de evolutie een kwestie van wetenschap. Maar dit is een onjuiste voorstelling van zaken. Zo krijg je een onzuivere discussie. Evolutie is geen wetenschappelijk bewezen feit, maar een theorie die net zo goed als het scheppingsverhaal om geloof vraagt, hetgeen Darwin zelf erkende. In 1861 schreef hij in een brief, die thans in het British Museum wordt bewaard, het volgende: "Maar ik geloof in de natuurlijke selectie, niet omdat ik kan bewijzen

in om het even welk geval dat het een levenssoort in een andere heeft veranderd, maar omdat het een groot aantal feiten in classificering, embryologie, morfologie, rudimentaire organen, opvolging en geologische verdeling groepeerd en goed uitlegt, naar mijn gevoelen".

De vraag is waarom de volgelingen van Darwin erop gebrand zijn in een evolutietheorie te geloven waarvoor Darwin geen bewijs kon aanvoeren. De evolutionist Sir Keith (1866-1955) onthulde de reden: "De evolutie is niet bewezen en niet bewijsbaar. Wij geloven er nochtans in. Het enige alternatief is een scheppingsdaad van God, en dit is ondenkbaar". Het evolutionisme is vaak omarmd om niet in de Schepper te hoeven geloven. Het is een pseudo-religie geworden.

Maar kunnen we dit wel zeggen? Het mag dan een theorie zijn, maar het gaat toch om een wetenschappelijke theorie? Laten we zien wanneer er sprake is van een exacte wetenschap. Wetenschappers kunnen de bestaande natuurwetten en natuurverschijnselen bestuderen. Zo ontdekte Galilei door wetenschappelijk onderzoek dat de aarde om de zon draait. Ook als christen kunnen we zulke wetenschappelijke feiten zonder meer aanvaarden. Er is geen conflict tussen het geloof in de schepping en de wetenschap.

Maar als wetenschappers uitspraken gaan doen over het ontstaan van het leven, verlaten zij het terrein van de exacte wetenschap en zijn ze bezig met een levensbeschouwing. God zei tegen Job: "Waar was jij, toen Ik de aarde grondvestte?" (Job 38:4, NBV). Nee, wij waren er niet bij, ook de evolutionisten niet. Niemand heeft ooit waargenomen dat er spontaan leven ontstond. Evolutionisten nemen gewoonweg aan dat er spontaan leven kan ontstaan zonder daarvoor een bewijs te kunnen leveren. We kunnen alleen maar met zekerheid datgene over het ontstaan van het leven weten wat God ons heeft

sverhaal: waar

geopenbaard in het scheppingsverhaal. Dit vraagt van ons geloof in het verhaal; en dit geloof botst met een levensbeschouwing waarin geen plaats is voor een directe scheppingsdaad van God.

Schepping en evolutie

De moderne mens gelooft in de wetenschap: wat in naam van de wetenschap wordt verkondigd, moet wel waar zijn. Zo hebben velen hun geloof in God de Schepper verloren. Nu zijn er christen-evolutionisten die zeggen nog wel in de Schepper en de schepping te geloven. Toen ik vroeger in evolutie geloofde, verkondigde ik eveneens dat het gaat om een moderne wetenschappelijke ontdekking waarvan de Bijbelschrijver in zijn tijd nog

niets wist en die daarom een aanvulling vormt op het geloof. Ik bleef ook in God geloven. Maar mijn godsbeeld vervaagde en was in feite niet langer bijbels. In de Bijbel is God de Schepper omdat Hij het heelal en het leven op aarde direct heeft geschapen. God spreekt in het boek Jesaja als volgt over Zijn schepping: “Ik, de Heer, ben het die alles gemaakt heeft, de enige die de hemel heeft uitgespannen, die zelf de aarde heeft uitgehamerd” (Jes. 44:24, NBV). In het scheppingsverhaal lezen we: “En God zag dat het goed was”. Als een kunstenaar keek Hij met voldoening naar de kunstwerken die Hij gemaakt had. God zei tegen Job: “Zie het nijlpaard dat Ik heb geschapen, net als jou; het eet gras als een rund. Hoe krachtig zijn zijn lendenen,

hoe machtig de spieren van zijn buik. Hij kan zijn staart rechten als een ceder, de pezen van zijn dijnen spannen zich in bundels. Zijn botten zijn staven van brons, zijn ribben stangen van ijzer. Hij is een van Gods eerste meesterwerken” (Job 40: 15-19, NBV). Hoe zou het evolutiemodel het ontstaan van dit geweldige beest kunnen verklaren? Is een eencellig organisme door wat kleine mutaties langzaam uitgegroeid tot een reuzegroot nijlpaard, zo maar vanzelf? Een evolutieproces verschilt wezenlijk van het bijbelse scheppingsgebeuren. Het gaat niet alleen om een andere interpretatie van het scheppingsverhaal of een aanvulling daarop; het is een compleet ander verhaal. Het berooft God van Zijn eer als Schepper. Evolutionisten kunnen daarom niet met recht beweren dat ze geloven in Schepper en schepping in de bijbelse betekenis.

De auteur van het scheppingsverhaal

Het evolutiemodel mag problematisch zijn, het betekent nog niet dat daarom het scheppingsverhaal wel waar is. De grote vraag is hoe we er zeker van kunnen zijn of er in ieder geval op kunnen vertrouwen dat het verhaal Gods openbaring verwoordt en niet alleen maar een door mensen bedachte mythe, een verzinsel is. Laten we nagaan wie de schrijver is van het scheppingsverhaal.

In de joods-christelijke traditie heeft men altijd Mozes beschouwd als de auteur van de Pentateuch (de eerste vijf boeken van het OT). Ook Jezus geloofde in het auteurschap van Mozes (Joh. 5: 46,46). Moderne Bijbelwetenschappers zijn echter gaan ontkennen dat Mozes de Pentateuch heeft geschreven. Op grond van evolutionair denken beweerden ze dat men in de tijd van Mozes de schrijfkunst nog niet machtig was. Dit argument is allang achterhaald, maar de Pentateuch wordt nog altijd laat gedateerd. Zo zou het scheppingsverhaal tijdens de Babylonische ballingschap of zelfs erna zijn opgeschreven. Echter volgens de egyptoloog en jood

A.S. Yahuda zijn er sterke taalkundige aanwijzingen dat de Pentateuch niet in latere tijd kan zijn geschreven, maar dat hij geschreven moet zijn door iemand die het Egyptische hofleven en het leven in de woestijn heeft meegemaakt. In zijn boek geeft Yahuda vele voorbeelden van Egyptische invloed op de taal, zinswendingen en uitdrukkingen die in het bijzonder voorkomen in de boeken Genesis en Exodus (1). Vanwege de taal is het onmogelijk dat de Pentateuch zijn definitieve vorm tijdens de ballingschap heeft gekregen, zoals geleerden menen, maar moet die ten tijde van de uittocht uit Egypte zijn geschreven. De eerste en ook enige persoon die vanuit dit perspectief in aanmerking komt als de auteur van de Pentateuch is .... Mozes.

Mozes was een dienstknecht van God. "De Here sprak tot Mozes van aangezicht tot aangezicht, zoals iemand spreekt met zijn vriend" (Ex. 33:11, NBG 51). Met een vriend deel je hartsgeheimen. Het is heel goed mogelijk dat God geheimen van Zijn schepping aan Mozes heeft onthuld. Dan is het scheppingsverhaal onder inspiratie van de Geest Gods geschreven en kunnen we erop vertrouwen dat het de waarheid over de schepping vertelt.

Het scheppingsverhaal is geen uitgebreid en ingewikkeld wetenschappelijk verslag en beantwoordt niet aan al onze vragen, maar het is in een door iedereen verstaanbare beeldrijke taal geschreven en geeft ons een geestelijk houvast. Laten we nu enkele aspecten van het scheppingsverhaal nader bekijken.

Het scheppingsverhaal en de mythologie

Het scheppingsverhaal krijgt nog een extra dimensie als we weten dat Mozes heeft gereageerd op de Egyptische mythologie. De Israëlieten waren vertrouwd met die mythologie. Het verhaal begint als volgt: "In het begin schiep God de hemel en de aarde". Toen Mozes het verhaal dat hij allicht heeft voorgelezen aan de Israëlieten, begon te vertellen, hoorden ze een bekend begrip. 'In den beginne' is bekende Egyptische beeldspraak en betekent daar oertijd of voortijd. Dit was de tijd van de wordingsgeschiedenis van de goden. Er was een ontwikkeling binnen de godenwereld en ook de mens was ontstaan als afstammeling van de goden. Na deze drie woorden komt dan de grote verrassing. Mozes vertelt dat "God schiep". Hij rekent onmiddellijk af met de vele goden en hun wordingsgeschiedenis. Er is maar één God die schiep.

Het Hebreeuwse woord voor God, Elohiem, bevat een meervoudsvorm en geleerden hebben dan ook verondersteld

dat dit nog een herinnering is aan het heidense polytheïsme. Maar dat is niet waar, want in de Egyptische taal kan voor één persoon het meervoud worden gebruikt. Dat noemt men de pluralis majestatis. Dit geeft de majesteit van de persoon weer. Mozes verkondigt God als een almachtige, soevereine God.

Dat God hemel en aarde schiep, kwam voor de Israëlieten als een verrassing. Want de Egyptenaren kenden de driedeling: hemel, aarde en onderwereld. De onderwereld is de plaats van doden en goden, een zalig oord, waar 's nachts ook de zon doorheen trekt. Mozes heeft dus afgerekend met de onderwereld als een schepping in het begin. Want de dood en daarmee het dodenrijk kwamen pas na de zondeval in de wereld en waren oorspronkelijk niet door God bedoeld. God is niet alleen almachtig, Hij is ook liefde. Hij heeft de mens niet geschapen om ons in een dodenrijk op te sluiten, maar om ons het eeuwige leven te schenken en ons eeuwig gelukkig te maken. Aan de dieren heeft Hij de groene planten tot voedsel gegeven. Het hoorde niet bij het oorspronkelijke scheppingsplan dat dieren elkaar zouden opeten.

Twee keer wordt er in het scheppingsverhaal gezegd dat zon en maan dienen om de aarde te verlichten (vers 15 en 17). Waarom wordt dit zo benadrukt? Dit wordt begrijpelijk als we weten dat de zon in de Egyptische mythologische voorstelling ook de onderwereld verlichtte. Met deze mythologische voorstelling rekent Mozes af. Zon en maan verlichten de aarde. Zij zijn ook geen goden meer, maar puur hemellichamen, tekens aan de hemel.

Laten we terugkeren van het begin van het verhaal. We lezen: "De Geest van God zweefde over de wateren". In de Egyptische religie kende men het beeld van de ziel van een god die als een vogel zweefde. Mozes gebruikt dus een bekend beeld, maar tevens wordt een contrast met de Egyptische mythologie merkbaar. De Egyptenaren knoopten aan die voorstelling mythologische beelden vast. Zo kenden zij de voorstelling dat de zonnegod Re, uit een ei gekropen, in de gedaante van een vogel, de gans, het eerste levende wezen, uit de oerfloed was opgestegen en over de oerzee heen was gevlogen om het licht met zijn vleugels te verbreiden. Mozes vertelt meteen na het geciteerde

vers dat God door Zijn Woord het licht schiep. God sprak: “Er zij licht”, en er was licht. Op de eerste scheppingsdag schiep Hij zo het licht, de basisvoorwaarde voor het leven.

Moderne wetenschappers hebben het theoretisch concept van een oerknal bedacht om het ontstaan van het heelal te verklaren. Dit roept echter meer vragen op dan het beantwoordt. Wie of wat heeft de oerknal in beweging gebracht? Hoe kon uit een chaotische oerknal een geordend heelal met al die prachtige natuurwetten ontstaan? Waar kwam de oermaterie vandaan? Het oerknalgebeuren met het daaruit vloeiende evolutieproces doet denken aan de Egyptische mythe van het oerei, het is een even vreemd verhaal. Niet het scheppingsverhaal is een mythe, de oerknal is eerder een (moderne) mythe. De echte oerknal is het spreken van God dat de wereld in beweging bracht. God schiep door Zijn Woord, terwijl de Geest Gods aanwezig was. Augustinus merkte al op dat er in de eerste verzen van Genesis sprake is van de drie-ene God (2). In de Egyptische mythologie zijn er kernen van waarheid, zoals we hebben gezien, maar Genesis vertelt ons het zuivere verhaal hoe de drie-ene God de wereld heeft geschapen.

Het scheppingsverhaal en de tijd

God is een God van orde. In zes dagen schiep Hij stap voor stap en met wijsheid het leven op aarde. Evolutionisten vinden deze tijdsduur veel te kort voor het scheppingswerk en maken de gelovigen die het scheppingsverhaal letterlijk lezen, nog wel eens voor naïef uit. Maar wat is kort of lang voor God?

De eeuwige God staat buiten de tijd. Hij heeft Zelf de tijd geschapen. Hij heeft een totaal ander tijdsbesef dan wij. Petrus schrijft: “Voor de Heer is één dag als duizend jaar en duizend jaar als één dag” (2 Petr. 3:8, NBV). Einstein ontdekte als wetenschapper de bijbelse waarheid dat tijd een relatief begrip is. James Coleman, fysicus, schrijft over Einsteins relativiteitstheorie: “Altijd heeft men gedacht dat de tijd voor iedereen hetzelfde was; dit wil zeggen, de tijd ging voor iedereen en alles in hetzelfde tempo voorbij. Als een grote, langzaam stromende rivier waarvan de stroomsnelheid voor alle punten langs de oever hetzelfde is, zo dacht men zich de tijd als een gelijkmatig vloeiende grootheid, die aan ieder met dezelfde snelheid voorbijging. De speciale theorie toonde aan dat dit niet waar was. Ze toonde dat de tijd voorbijgaat met verschillende snelheden voor twee waarnemers die zich ten opzichte van elkaar bewegen” (3). Bovendien houdt men er geen rekening

mee dat, als God spreekt: “Er zij ...”, het genoemde er direct daarna ook is. De schepping vindt onmiddellijk plaats en neemt geen lange tijd in beslag. De kritiek op de korte tijdsduur van zes dagen is daarom volkomen misplaatst en krenkt de almachtige Schepper.

Het scheppingsverhaal dient zich aan als een historisch verhaal. “Dit is de geschiedenis van de hemel en de aarde. Zo ontstonden ze, zo werden ze geschapen” (Gen. 2:4, NBV). Het is normaal om een historisch verhaal letterlijk te lezen. Dat heeft niets met extreem of naïef te maken. Natuurlijk kan een historisch verhaal ook een geestelijke betekenis hebben. Zo kunnen we het licht en de duisternis in vers 4 ook verstaan als geestelijk licht en geestelijke duisternis. Zoals God in het begin het licht van de duisternis scheidde, zo zal Hij aan het einde der tijden de schapen van de bokken scheiden.

De afkeer die de evolutionisten van de zes scheppingsdagen hebben, is verklaarbaar. Men gaat er namelijk vanuit dat het evolutieproces miljoenen jaren heeft geduurd. Men beroept zich op bepaalde dateringsmethoden, maar die zijn nogal omstrede en kunnen ons geen zekerheid geven aangaande de werkelijke ouderdom van het leven op aarde. Er zijn ook aanwijzingen dat die ouderdom maar enige duizenden jaren bedraagt, zoals de Bijbel zelf ook aangeeft. Het is wel begrijpelijk dat de evolutionisten zo gehecht zijn aan de miljoenen jaren. Men gelooft namelijk dat na een miljoen jaar een aapachtige door middel van mutaties en natuurlijke selectie tot

een mens geëvolueerd kan zijn. Zelfs na een miljard jaar is een aapachtige echter nog geen mens geworden. Wat er niet in zit, kan er ook niet uitkomen.

Als we in de zes scheppingsdagen kunnen geloven, kunnen we ook uitzien naar de zevende dag. Op die dag rustte God van heel Zijn scheppingswerk. Van deze dag wordt geen einde vermeld. Dit verwijst naar de eeuwige sabbatsrust die we in Gods tegenwoordigheid mogen genieten na de vermoeienissen van ons leven.

Het scheppingsverhaal en de biologie

In het scheppingsverhaal lezen we dat God planten en dieren schiep “naar hun eigen soort” (lemienêhoe) (4). Paulus borduurt hierop voort: “God geeft aan elk zaad zijn eigen lichaam. Alle vlees is niet hetzelfde, maar dat van mensen is anders dan dat van beesten, en het vlees van vogels weer anders dan dat van vissen” (1 Kor. 15: 38,39, NBG 51). Genesis, Paulus en ook Job getuigen ervan dat God de planten- en diersoorten direct en apart heeft geschapen. Hij heeft ze allemaal een eigen aard gegeven.

Evolutionisten vertellen een heel ander verhaal: er zou een stapsgewijze ontwikkeling hebben plaatsgevonden van de ene soort uit de andere. Het feit dat het DNA van de mens veel overeenkomst vertoont met dat van een chimpansee wordt als bewijs aangevoerd dat mens en aap een gemeenschappelijke voorouder hebben en de mens dus uit een aapachtige is geëvolueerd. Maar die overeenkomst bewijst helemaal niets. Wanneer ik een paar jurken maak die op elkaar lijken,

betekent dit niet dat de ene jurk uit de andere is voortgekomen; ze lijken op elkaar, omdat er één ontwerper is. Zo laat het gemeenschappelijke DNA zien dat één Schepper is. We moeten voorts bedenken dat er ondanks de grote overeenkomst van het DNA nog enorm veel mutaties moeten plaatsvinden om van een aapachtige een mens te maken, hetgeen onmogelijk is. Ann Gauger en Douglas Axe, wetenschappers, concluderen op grond van wetenschappelijke experimenten dat een Darwinistische evolutie van de mensheid uit een aapachtige uitgesloten is (5).

Er is wel een bepaalde ontwikkeling binnen een soort mogelijk. Wat Darwin op de Galapagos-eilanden ontdekte, was deze micro-evolutie. Zo zijn uit de ene oerhond vele honderrassen ontstaan. Maar een hond blijft een hond en zal geen kat of konijn of welk ander dier dan ook worden. Er wordt verwarring gesticht doordat evolutionisten ondersoorten ook soorten noemen. Dan kan men beweren dat er een nieuwe soort is ontstaan, terwijl het alleen maar om een nieuwe ondersoort gaat. Er kan door evolutie geen nieuwe soort ontstaan, want het DNA van een soort is stabiel en gebonden aan de eigen soort, hetgeen het scheppingsverhaal ons ook leert. Macro-evolutie is dan ook nog nooit door iemand waargenomen; het gaat om een levensbeschouwelijk theoretisch concept, dat niet overeenkomt met de feiten.

We worden nog wel met een probleem

geconfronteerd met betrekking tot de schepping van dieren. In Genesis 1 worden den landdieren vòòr de schepping van de mens geschapen en in Genesis 2 erna. Dit is voor evolutionisten een extra bevestiging dat het verhaal van Genesis 1 niet historisch waar kan zijn. Maar er is een eenvoudige oplossing voor dit probleem. Het Hebreeuwse woord voor alle, kol, kan ook *allerlei* betekenen. En dan moeten we naar de context kijken. God had Adam, die Hij zojuist had geschapen, innig lief; Hij deed van alles om hem gelukkig te maken. Hij bracht hem naar een mooie tuin, liet daar allerlei (*kol*) bomen met heerlijke vruchten uit de aarde opschieten en gaf hem verantwoordelijk werk: de tuin te bewerken en te bewaren. God wilde Adam ook gezelschap geven. Speciaal voor hem formeerde Hij uit de aarde allerlei dieren van het veld (we kunnen bijv. aan apen denken) alsook allerlei vogels. Vervolgens bracht Hij ze (misschien ook dieren die Hij reeds eerder

geschapen had) naar hem toe. Adam gaf ze namen, maar vond geen hulp die bij hem paste. Toen schiep God een vrouw voor hem. Zijn scheppingswerk was daarmee voltooid. Dit alles geschiedde op de zesde dag. We kunnen concluderen dat er geen conflict is tussen Genesis 1 en 2. We hoeven de betrouwbaarheid van het scheppingsverhaal niet te betwijfelen.

Adam en Eva

De kroon op Gods scheppingswerk is de mens. God zei: "Laat ons mensen maken naar ons beeld, als onze gelijkenis" (Gen. 1: 2b, NBG 51). De mens is een bijzondere en aparte schepping van God, naar Zijn beeld geschapen. Jezus is het beeld van de onzichtbare God (Kol. 1:15). Toen God de mens schiep, had Hij Zijn eniggeboren Zoon voor ogen. Het is de diepste zin en de hoogste bestemming van ons leven om op Christus te gelijken (1 Joh. 3:2, Ef. 4:15, 2 Kor. 3:18).

De bijbelse beeldspraak vinden we in de Egyptische godsdienst. Van de koningen en later van alle mensen heet het dat zij naar het evenbeeld van de goden geschapen zijn. We lezen dat ze evenbeelden van god Re zijn, uit zijn lendenen voortgekomen. De eerste mensen werden beschouwd als lichamelijke kinderen van de goden. Er is dus een wezenlijk verschil met het bijbelse verhaal, hetgeen vooral tot uiting komt in het tweede, aanvullende scheppingsverhaal. We lezen: “Toen formeerde de Here God de mens van stof uit de aardbodem en blies de levensadem in zijn neus; alsoz werd de mens tot een levend wezen”(Gen. 2:7, NBG 51). In Egypte kende men ook het beeld van een god die als pottenbakker de mens formeert. Maar het verschil bestaat hierin dat het Hebreeuwse woord voor aarde, *adamah*, eigenlijk rode aarde betekent. Voor Egyptenaren was rode aarde van mindere kwaliteit. Mozes heeft hiermee vermoedelijk willen aanduiden dat de

mens een aards wezen is; hij is puur een scheepsel van God en geen lichamelijke afstammeling van de goden. Na de zondeval benadrukt God tegenover Adam de aardsheid van de mens: “Stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren” (Gen. 3:7, NBG 51). Dit neemt niet weg dat God de mens een hoge status heeft gegeven; hij is niet goddelijk, maar wel naar Gods beeld geschapen. Dit inzicht is zo fundamenteel voor ons christelijk geloof dat wij er niets aan mogen afdoen. Wie de mens verlaagt door te beweren dat wij een dierlijk verleden hebben en wezenlijk niet méér zijn dan een dier, heeft hier de joods-christelijke traditie verlaten.

Maar wat nu als het dierlijk verleden van de mens een bewezen feit is? Wetenschappelijke feiten moeten we accepteren. Darwinistische wetenschappers vertellen het publiek dat de fossielen die van mens- en aapachtigen zijn gevonden, een onweerlegbaar bewijs vormen dat de mens van een aapachtige afstamt. De stamboom die men van de zgn. hominiden heeft ontworpen, wordt voorgesteld als een wetenschappelijk feit. Men wijst speciaal op de *australopithecus* die Lucy wordt genoemd. Zij is een aapachtige die, naar men beweert, rechtop kon lopen en daarmee de ideale voorouder van de mensen lijkt te zijn. Casey Luskin concludeert echter op grond van een grondig wetenschappelijk onderzoek dat het niet gerechtvaardigd is om uit de gefragmenteerde, schamele resten van haar skelet een vergaande conclusie te trekken (6). Dat Lucy rechtop kon lopen is meer een wensdroom dan een feit.

Evolutionisten, ook christen-evolutionisten (7), geloven niet meer in Adam en Eva als het eerste mensenpaar. Men interpreteert het bijbelse scheppingsverhaal niet slechts op een andere, niet zo letterlijke wijze, maar men creëert een eigen ander verhaal dat in tegenspraak is met Genesis 1 en 2. Het denkbeeld wordt geopperd dat Adam en Eva stamhoofden waren en dat er in hun tijd reeds enkele duizenden mensen leefden. Het volgende argument wordt daarvoor aangevoerd: hedendaags onderzoek wijst erop dat voor het voortbestaan van een soort een minimum aantal individuen nodig is. Maar men houdt er geen rekening mee dat onze huidige situatie verschilt van de beginsituatie. Aanvankelijk konden broers en zusters nog met elkaar trouwen, ze werden bijna of in het geheel niet ziek en ze werden heel erg oud. Toen Adam stierf, was er al een grote groep mensen. Ann Gauger concludeert op grond van een genetisch onderzoek dat het historisch bestaan van Adam en Eva niet door de wetenschap wordt weerlegd (8). Het is heel goed mo-

gelijk dat we allemaal afstammen van één eerste mensenpaar. We kunnen het volste vertrouwen hebben in de waarheid van het bijbelse scheppingsverhaal.

Slot

Als we in God als Schepper kunnen geloven, dan is het scheppingsverhaal een plausibel verslag over het ontstaan van het leven; het is niet in strijd met de wetenschappelijke feiten. Mochten we toch nog twifelen, laten we dan het laatste woord aan Jezus Christus, Onze Heer en Heiland, geven. Als er één persoon op aarde heeft geleefd die wist hoe de wereld is ontstaan, dan was dat Jezus Christus wel, Gods eigen Zoon. Hij is het Woord van God dat in den beginne bij God was en God was. Paulus getuigt: “In Hem is alles geschapen, alles in de hemel en alles op aarde, het zichtbare en het onzichtbare, vorsten en heersers, machten en krachten, alles is door Hem en voor Hem geschapen” (Kol. 1:16, NBV). Nu, Jezus bevestigde de historische waarheid van het scheppingsverhaal: “Al bij het begin van de schepping heeft God de mens mannelijk en vrouwelijk gemaakt” (Marc. 10:6, NBV). Als we in Jezus geloven, kunnen we volmondig belijden: “Ik geloof in God, de almachtige Vader, Schepper van hemel en aarde”.

Drs. Martie Dieperink
Januari 2015

Noten

1. A.S. Yahuda, *Die Sprache des Pentateuch in ihren Beziehungen zum Aegyptischen*, Berlin 1929. Zie ook: M.H.A. van der Valk, *Mozes' boeken in Egyptisch licht*, Kampen 1930.
2. Augustinus, *Confessiones*, 13,5.
3. James A. Coleman, *Relativiteitstheorie voor de leek*, Utrecht 1959.
4. Deze uitdrukking is in de NBV nageenog geheel weggelaten.
5. Ann Gauger, Douglas Axe en Casey Luskin, *Science and Human Origins*, Seattle 2012.
6. Ann Gauger e.a., p. 74.
7. Ann Gauger e.a., p. 105. Zie ook: *En de zondeval dan?* Nederlands Dagblad, 22 febr. 2014.
8. Ann Gauger e.a., p. 121.

Vermeende herinneringen aan misbruik

Inleiding

Is ons geheugen betrouwbaar? De laatste 30 jaar lijken steeds meer ouderen zich (vooral sexueel) misbruik en incest te herinneren, vaak ook als gevolg van (psychotherapeutische) begeleiding. Ook als het gaat om misbruik in de katholieke kerk, lijken steeds meer herinneringen boven water te komen. Al jaren woedt er een strijd tussen 'believers' en 'non-believers'. In Nederland zijn in tegenstelling tot Amerika nog niet veel rechtszaken bekend. Bij die zaken draait alles om de betrouwbaarheid van het geheugen. Is het mogelijk dat mensen in hun jeugd een trauma meemaken, de herinneringen daaraan vervolgens kwijtraken, om op een nog later tijdstip ze met behulp van een therapeut te hervinden? Jazeker, menen nogal wat psychotherapeuten. Zij wijzen

erop dat veel jonge kinderen worden misbruikt door volwassenen van wie zij volkomen afhankelijk zijn. Om daarmee verder te kunnen leven is het voor slachtoffers noodzakelijk om de traumatische herinneringen ontoegankelijk voor het bewustzijn te maken. Andere experts zeggen dat dit onmogelijk is. Ons brein is zo gebouwd dat het bedreigende ervaringen juist extra goed vastlegt, aldus deze non-believers. Zij menen dat wie een trauma meemaakt, zich dat zijn leven lang zal heugen (1).

In dit artikel pretendeer ik geenszins het laatste woord hierin te hebben. Ik ben me er volledig van bewust dat talloze mensen lijden onder de gevolgen van misbruik en incest; daar is geen twijfel over mogelijk. Wat me echter bij literatuuronderzoek en

ook uit praktijkervaringen en gesprekken bij Promise opviel, is dat er een duidelijke groep is waar je bij veel hervonden herinneringen vraagtekens bij kunt zetten. Vaak zijn die herinneringen hervonden na (psychotherapeutische) begeleiding, met name bij allerlei vormen van hypnose en zelfhypnosebehandelingen en ook groeps therapie van 'lotgenoten'. Hoewel de psychotherapeutische richtlijnen de laatste jaren op dit punt zijn aangescherpt, namelijk veilige afstand nemen van hervonden herinneringen, en de therapie niet bedoeld is om een bewijslast van misbruik te verzamelen, zien we dat de praktijk op deze punten hardnekkiger is. In ons blad waarschuwen we al 30 jaar tegen de mogelijke gevaren van (zelf)hypnose. In dit artikel wil ik dat wat meer specificeren naar hervonden herinneringen.

Geheugen

Iedereen onthoudt in principe datgene dat hij of zij meemaakt. Het wordt in het kortetermijngeheugen opgeslagen en vandaar in het langetermijngeheugen. Naarmate de gebeurtenissen langer geleden hebben plaatsgehad, zullen de herinneringen echter meer en meer 'wegzakken'. Geheugensporen kunnen vervagen, waardoor in het langetermijngeheugen opgeslagen informatie moeilijker toegankelijk wordt. Dit is een vorm van vergeten, waarbij de informatie wel aanwezig blijft. Mensen proberen daarom de gaten in hun geheugen op een of andere manier te 'vullen'. Dit is meestal een onbewust proces. Men 'verzint' bepaalde details en herinneringen, of men probeert ze door logisch redeneren te herconstrueren. Hierdoor ontstaat een herinneringsvervalsing. In Promise hebben we over dit fenomeen artikelen geplaatst onder het hoofdstuk V.L.E., de Verbal Logical Explainer (2). Typisch menselijk is de drang om de eigen rol zo positief mogelijk af te schilderen. Dit geldt ook voor geheugenvervalsingen. Deze zijn daarom meestal positiever dan de waarheid. Bij het aanmaken van valse herinneringen kunnen zowel externe als interne factoren betrokken zijn.

Herinneringen

Externe oorzaken

De valse herinneringen worden gevormd in het reconstructieve geheugen. Hierin worden herinneringen opgehaald; de elementen die in dit geheugen ontbreken vult de persoon zelf in. Bij het aanmaken van valse herinneringen, die worden beïnvloed door de omgeving, is er sprake van externe factoren. Het 'misinformation' effect is hier een voorbeeld van. Dit effect kan leiden tot valse herinneringen, die worden gevormd doordat er suggestieve vragen gesteld worden en door misinformatie. Een andere techniek is de 'lost in the mall' techniek. Met deze techniek is aangetoond dat mensen nieuwe herinneringen kunnen aanmaken over gebeurtenissen die nooit hebben plaatsgevonden. Bij deze techniek krijgen mensen een aantal gebeurtenissen te lezen uit hun jeugd. Er wordt hen verteld dat deze gebeurtenissen door familieleden zijn neergeschreven. In werkelijkheid is één gebeurtenis verzonnen. Dit is bijvoorbeeld de gebeurtenis dat ze op vijfjarige leeftijd zijn verdwaald in het winkelcentrum. Toch wordt deze verzonnen gebeurtenis als waar aangenomen; sommigen proefpersonen vertelden zelfs allerlei details over deze gebeurtenis (Loftus, 1997) (3).

Interne oorzaken

Naast de externe oorzaken zijn er ook interne oorzaken voor valse herinneringen. Een interne factor is dat men moeite heeft met onderscheid maken tussen dromen, levendige fantasieën en de realiteit. Door fantasie en werkelijkheid door elkaar te halen ontstaan valse herinneringen. Inbeelding kan ook leiden tot valse herinneringen. Hierbij gaat het om simpele acties zoals het opgooien van een munt maar ook om ongewone simpele acties. Het inbeelden van een gebeurtenis zorgt ervoor dat de proefpersoon denkt dat hij of zij deze gebeurtenis werkelijk heeft meegemaakt. Het inbeelden heeft een sterk effect, omdat men daardoor bekend wordt met een bepaalde actie of gebeurtenis. Doordat deze actie of gebeurtenis zo bekend aanvoelt lijkt het alsof het echt is gebeurd. Dit kan leiden tot valse herinneringen (Thomas, Loftus, 2002). Een andere verklaring voor valse herinneringen is 'source monitoring'. Hierbij gaan mensen op zoek naar de bron of oorsprong van hun herinneringen. Om de oorsprong te achterhalen zoeken mensen naar details. Wanneer zij details van een gebeurtenis gevonden denken te hebben, nemen ze de herinnering voor waar

aan. Therapeuten en begeleiders kunnen zich schuldig maken aan 'source monitoring'. Dit gaat als volgt. Bij een cliënt met chronische, aspecifieke klachten wordt gevraagd: "Bent u in het verleden misbruikt?" Wanneer hier ontkennend op geantwoord wordt gaat de therapeut er van uit dat de herinneringen verdrongen zijn als een overlevingsmodus (theorie van Freud). Door steeds meer suggestieve vragen te stellen krijgt de cliënt vermeende herinneringen, die snel als echt ervaren worden. Dit kan grote gevolgen hebben in gezinnen waar bijvoorbeeld een vader ten onrechte van incest beschuldigd wordt, met alle mogelijke gevolgen. In Nederland was het eerste geval wat in de openbaarheid kwam, de valse incestverklaring van de dochter van dhr. Lancée. Dit werkt ook andersom: als mensen een gebeurtenis wel echt hebben meegemaakt maar zich er geen details van kunnen herinneren, bestempelen ze deze herinnering onterecht als 'valse herinnering' (Johnson, 1997) (5) (6).

McNally (7), een autoriteit op het gebied van hervonden traumaherinneringen, presenteert het probleem van de pseudo-trauma's als een tot nog toe behoorlijk onderschat fenomeen. Hij rekent voor dat de Vietnam-veteraan die PTSS simuleert in het gunstigste geval aanspraak kan maken op een belastingvrije uitkering van 36 duizend dollar per jaar: 'It pays to be sick'. Dan wordt ook begrijpelijk hoe het komt dat 1 op de 3 leden van de Amerikaanse vereniging van ex-krijgsgevangenen nooit krijgsgevangene is geweest!

Voor alle duidelijkheid: vaak is hier natuurlijk niet altijd en overal sprake van opzettelijk liegen. Herinneringsproblemen kunnen ook ontstaan door geesteszieken, bijvoorbeeld pseudologica fantastica, het syndroom van Münchhausen, syndroom van Ganser, Korsakow syndroom, pathologische leugenaars en somatoforme stoornissen (7). Je kunt ook denken aan herinneringen aan UFO ontvoeringen (zie uitgebreid artikel in dit blad). Binnen de context van ons blad moeten we ons afvragen of hervonden herinneringen via EMDR hetgeen veel christelijke hulpverleners praktiseren of zelfs theofostic prayer of het Immanuelgebed, ook de wetenschappelijke en bijbelse toets kunnen doorstaan.

Methoden die vermeende valse herinneringen in de hand werken (8)

Fictieve herinneringen kun je in elke therapievorm aangepraat krijgen. Het is niet de methode op zich, maar de manier waarop de therapeut ermee omgaat die het wel of niet riskant maakt. Toch is er een lijst therapie methoden te noemen waarbij het gevaar voor valse herinneringen groter is dan bij andere methoden. De belangrijkste noem ik hieronder.

Hypnose is een methode met een groot gevaar voor fictieve herinneringen.

De meeste technieken gaan als volgt:

- Het kritisch bewustzijn verminderen [(auto)hypnose].
- De wil manipuleren.
- De bewuste geest moet worden weggestuurd (uittreden).
- 'Afdalen' (zich geestelijk openen) door virtuele, denkbeeldige technieken, zoals: hypnotische trance, trance-inductie, metaforen, geleide fantasie, visualisatie, affirmaties.

Hypnose is een op trance of slaap gelijkende toestand van verlaagd bewustzijn, waardoor het kritische vermogen van het bewustzijn beïnvloed of beheerst wordt door een andere macht of persoon. Daarbij spelen suggestie, stembeïnvloeding en het minimaliseren van het contact met je lichaam door psychische ontspanning een rol. Mensen kunnen tijdens hypnose geen goed onderscheid meer maken tussen werkelijkheid en waan, tussen wat ze zelf gedacht hebben en wat anderen hen hebben gezegd. Mensen kunnen door hypnose het idee krijgen dat ze seksuele trauma's hebben meegemaakt, omdat de therapeut dat als mogelijkheid had gesuggereerd. Men gaat bijvoorbeeld sneller in reïncarnatie geloven als de hypnotherapeut de patiënt heeft meegenomen naar een 'vorig leven'. Ook de wil wordt beïnvloed of gemanipuleerd.

Vaak wordt er gewerkt met een 'teruggaan in de tijd', waarbij de cliënt van zijn huidige leeftijd terugtelt naar de leeftijd waar hij vragen over heeft. Zo 'is' iemand onder hypnose ineens weer vier jaar oud, hij praat, denkt en voelt als een vierjarige. Kinderen hebben echter de neiging volwassenen tevreden te stellen en aan hun verwachtingen te willen voldoen, immers een therapeutische relatie is vergelijkbaar met de afhankelijkheidsrelatie die ouders en kinderen hebben. Als 'vierjarig kind' onder hypnose zijnde, is het dus heel goed mogelijk dat de cliënt die beelden gaat zien waarvan hij denkt dat de therapeut wil dat hij ze ziet, bijvoorbeeld beelden over seksueel misbruik op die leeftijd. Iemand die onder hypnose verkeert, is in

een toestand waarin hij heel ontvankelijk is voor suggestie. De veronderstelling dat er sprake is van verdrongen seksueel misbruik kan de eerste 'herinneringen' tot leven wekken. Als de cliënt accepteert dat het hierbij om echte herinneringen gaat, is het hek van de dam en volgen er meestal snel meer.

Vermeende herinneringen zijn inmiddels al een bekend item bij veel onderzoeken. Zo is er het onderzoek van Green die constateerde dat (zelf)hypnose de meeste pseudo-herinneringen oplevert: 42 personen (38%) rapporteerden een ervaring uit het eerste levensjaar en de meerderheid (54%) ging minimaal terug tot de tweede verjaardag. Vermoedelijk was het louter aan het gebruik van de term 'hypnose' te danken dat de eerste groep sterker geneigd was ongeloofwaardig ver in hun geheugen terug te gaan. Hoewel experimenteel onderzoek niet heeft aangetoond dat hypnose de geheugenprestaties verbetert, geloven de meeste mensen nog steeds dat het een goed middel is om naar het verleden terug te keren. De proefpersonen pasten zich waarschijnlijk onbewust aan bij deze impliciete verwachtingen (10). Uit de meeste experimenten bleek dat het percentage onder meer samenhangt met bepaalde kenmerken van de proefpersonen. Mensen die slecht

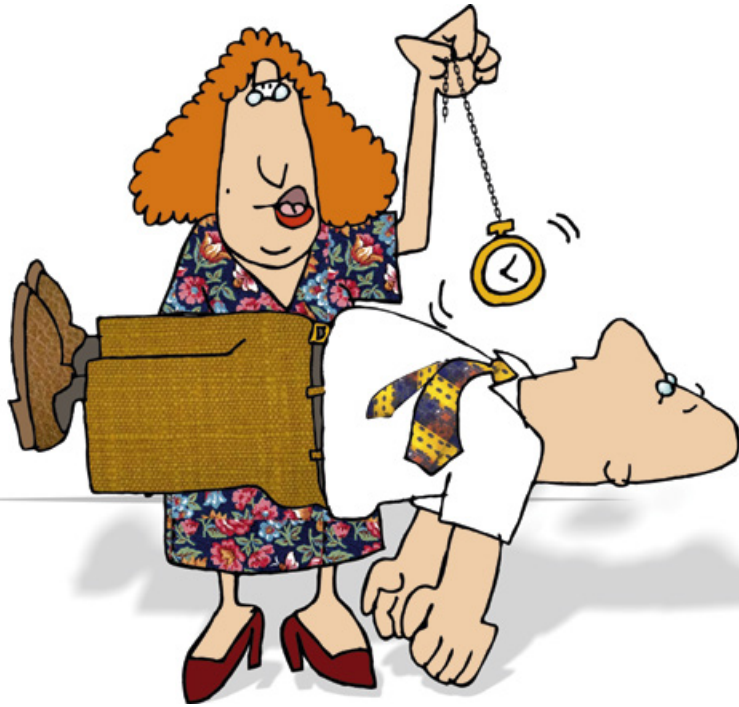
hypnotiseerbaar zijn, produceren weinig pseudo-herinneringen, ook wanneer er tijdens het experiment geen hypnose wordt gebruikt. Personen die hoog scoren op de Dissociative Experience Scale rapporteren daarentegen extra veel fictieve herinneringen (fantasy proneness).

Bijbelse kanttekeningen (11)

In Spreuken 4:23 staat: "Behoed uw hart boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de oorsprongen des levens". In het Hebreeuws staat er een woord dat de betekenis heeft van bewaken, beschermen, in stand houden, omheinen. Voor 'hart' staat er in het Hebreeuws LEB met als Griekse tegenhanger Kardia. Het Hebreeuwse woord LEB heeft, naast de betekenis van hart als inwendig orgaan wat voor de bloedcirculatie zorgt, als belangrijkste betekenis het totale innerlijk van de mens of van zijn immateriële natuur. Het hart staat voor de zetel van je intellect, gevoelens en wil, het is bijna hetzelfde als het brein; het hart is een belangrijk controlecentrum. Wat betekent dit bijbels gezien? Je hart beschermen betekent dat je niet toelaat dat iemand anders dan de Heer door Zijn Heilige Geest en Zijn Woord je controleert. 1 Kor. 6:12 zegt: "Alles is mij geoorloofd, maar niet alles is nuttig. Alles is mij geoorloofd, maar ik

zal me door niets **laten knechten**". Het Woord van God moet ons controleren, zie 2 Tim. 3:16: "Al de Schrift is nuttig om te onderrichten, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in gerechtigheid". Het Woord van God moet gebruikt worden om ons denken onder Gods controle te brengen. 2 Kor. 10:4-5: "Want de wapens waarmee we strijden zijn niet vleeselijk, maar krachtig voor God tot het slechten van bolwerken, zodat we de redeneringen en elke schans, die opgeworpen wordt tegen de kennis van God, slechten, elk bedenksel als krijgsgeschiedenis brengen onder de gehoorzaamheid aan Christus, en gereed staan, zodra uw gehoorzaamheid volkomen is, alle ongehoorzaamheid te straffen". We moeten de Heilige Geest toestemming geven onze psyche te leiden.

Geleide fantasie is te vergelijken met hypnose. In een ontspannen en daardoor suggestiebereid toestand ziet de cliënt beelden bij de woorden van de therapeut, hij waant zich in de beelden die opgeroepen worden. Dat kan heel plezierig zijn als de geleide fantasie wordt gebruikt om de cliënt zich te laten ontspannen of goed te voelen, maar als het de bedoeling is eventueel verdrongen herinneringen op te sporen kunnen de fantasiebeelden verkeerd worden geïnterpreteerd. Geleide fantasie wordt in de psychiatrie vaak gebruikt als een methode waarbij men de patiënt in een imaginaire wereld leidt, waarin stress verwerkt kan worden of het ego van de mens versterkt kan worden. Geleide fantasie lijkt een onschuldige klinkende naam voor allerminst onschuldige hypnosetechnieken. Een vluchtige blik op de hypnoseliteratuur toont al aan dat 'fantasie-reizen' een wetenschappelijk

erkende inleiding tot hypnose zijn. Ze worden door hypnotherapeuten gebruikt wanneer zij hun patiënten in een toestand van trance willen brengen. Daarbij moeten de patiënten zich ontspannen en zich voorstellen op een andere plaats (weide, strand, berg) te zijn dan waar zij zich momenteel met hun lichaam bevinden. Men zegt dat, als je op een dergelijke manier uit je lichaam treedt, je de heftigheid van de traumatische lichamelijke reacties minder beleeft. Wat echter gebeurt, is dat men zo de scheppingsorde van de eenheid van geest, ziel en lichaam verbreekt en je in die zin ook een gemakkelijke prooi wordt van de gevallen geestelijke wereld. Omdat het gaat om een willen verbreken van wat God samengebonden heeft, is geleide fantasie bijbels gezien ook aan te merken als toverij!

Droomduiding is ook een gevaarlijk terrein. Zeker als ervan uit wordt gegaan dat dromen de stem van het onderbewuste zijn, en dat dromen over seksueel geweld de dromer bewust willen maken van verdrongen ervaringen op dat gebied, of als bepaalde symbolen in dromen uitgelegd worden als verwijzingen naar gewelds-ervaringen. In de therapie zijn het vaak dromen die aanleiding gaven tot nieuwe 'herinneringen' en ook ervoor zorgden dat de lijst met vermeende daders alsmoer langer werd. Ik ben van mening dat dromen een manier zijn om je ervaringen van overdag te verwerken. Als je door een therapie en het vermoeden van verdrongen seksueel misbruik de hele dag op zoek bent naar herinneringen en geobsedeerd raakt door de vraag "Wat is er gebeurd?" is het heel logisch dat je over seksueel misbruik of ander geweld gaat dromen.

Creatieve therapie kan een goede manier zijn om uiting te geven aan emoties. Maar hier dreigt hetzelfde gevaar als bij dromen: symbolen in een tekening of andere creatieve uitingvormen kunnen uitgelegd worden als verwijzingen naar seksueel misbruik, bijvoorbeeld het kleien van een fallussymbool in combinatie met gevoelens van angst of woede. Ook hiervoor geldt dat het geobsedeerd zoeken naar herinneringen aan misbruikervaringen de behoefte kan wekken tekeningen, beelden of verhalen te creëren die daarover gaan. Dat hoeft echter niet te betekenen dat je zelf ervaringen op dat gebied hebt.

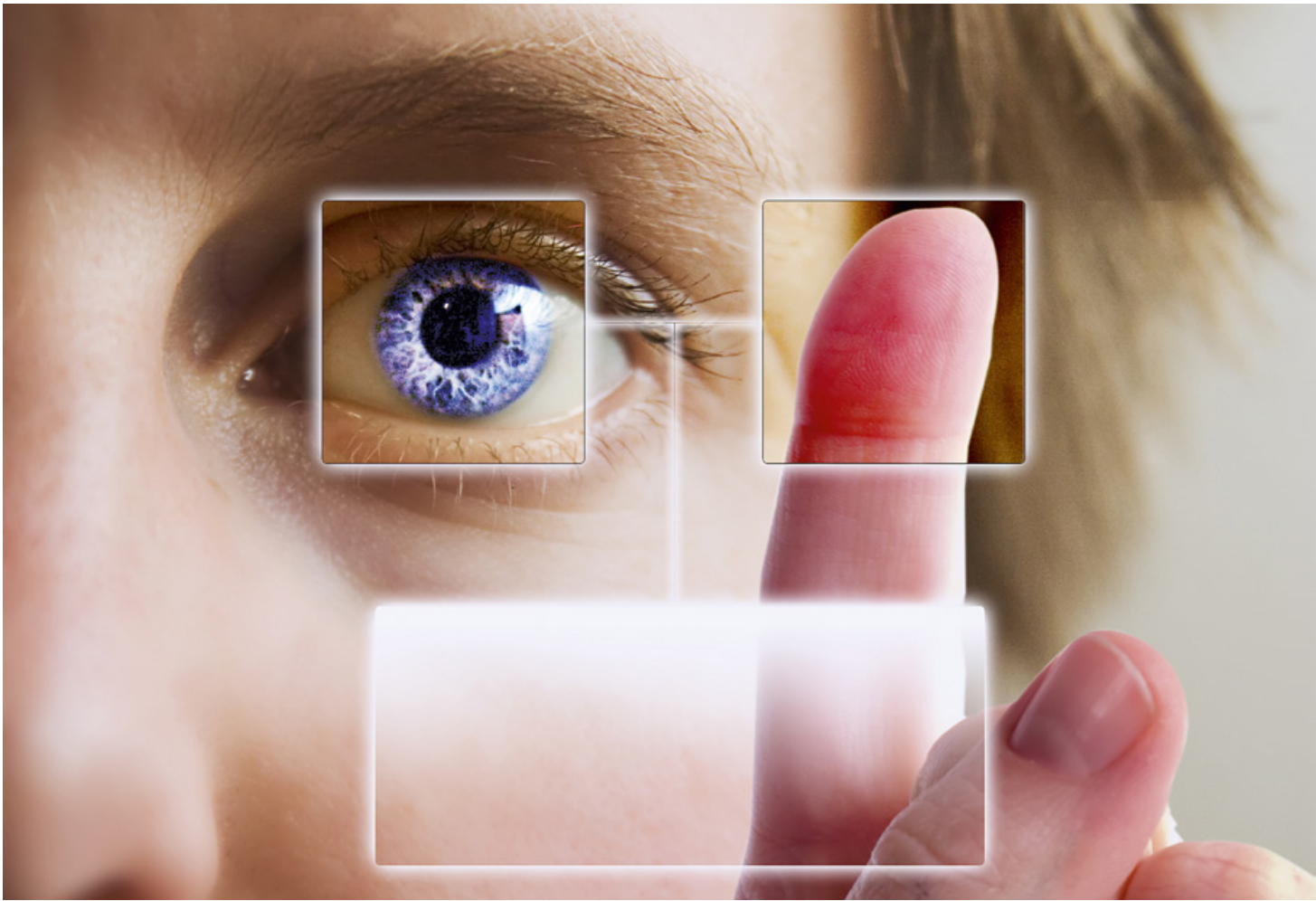
Groepstherapie wordt vaak aanbevolen omdat de herkenning en steun die groepsleden elkaar kunnen geven een positieve uitwerking hebben op het verwerkingsproces. Dat wil ik niet ontkennen. Maar het gevaar hierbij is dat, als meerdere personen in de groep hervonden herinneringen hebben, er een algemeen gevoel ontstaat van "Wat heb ik nog meegemaakt wat ik nog niet weet?" Als de therapeut of begeleider van zo'n groep er ook vanuit gaat dat iedereen nog verdrongen herinneringen kan hebben is dit het ideale klimaat om fictieve herinneringen aan te wakkeren.

Regressietherapie gaat ervan uit dat de oorzaak van problemen te vinden is in onverwerkte ervaringen in het verleden. Die ervaringen moeten opnieuw doorleefd worden voor je ze alsnog kunt verwerken. Dit kunnen ook ervaringen in zgn. vorige levens zijn, of geboortetrauma's of traumatische ervaringen tijdens de eerste levensjaren. Ervaringen dus waarvan moeilijk is na te gaan of ze op waarheid berusten. Hier schuilt een groot risico om bij fictieve herinneringen uit te komen.

Lichaamsgerichte therapie vind je in alle soorten en maten die niet per definitie gevaarlijk zijn. Riskant is het als er vanuit gegaan wordt dat het lichaam herinneringen heeft opgeslagen waarvan de cliënt zich niet meer bewust is. Door lichaams oefeningen die 'herbelevingen' van seksueel misbruik kunnen oproepen, zoals aanraakoefeningen of letterlijk een verkrachting naspelen door bovenop de cliënt te gaan liggen, wordt de cliënt zich bewust gemaakt van wat zij zou hebben meegemaakt. In de therapie kunnen deze lichaams herinneringen als ware herinneringen geïnterpreteerd worden.

EMDR wordt tegenwoordig ook veel gepraktiseerd door christelijke hulpverleners. Hoewel de laatste jaren allerlei verklaringen voor een mogelijke werking gegeven worden, is het voor iedereen die kennis heeft van de verschillende bewust-

zijnsniveaus tijdens hypnose duidelijk dat EMDR dezelfde methodiek hanteert. Bij hypnose stelt de cliënt zich open voor het denken van een ander, en komt de cliënt in een andere bewustzijnstoestand. Vaak associeert men hypnose met een diepe hypnose waarin de persoon geen contact met de buitenwereld lijkt te hebben. Er zijn echter verschillende gradaties van hypnose. Bij EMDR blijft de cliënt contact met de buitenwereld houden. Het is heel goed mogelijk om stimulerende suggesties van 'buiten' op te nemen en deze als zijn/haar eigen werkelijkheid te beschouwen. Kroger en Fetzler (Hypnosis and Behavior modification imagery conditioning, Lippincott Philadelphia) wijzen er op dat we ons bij hypnose niet in de war moeten laten brengen door een verschil in ritueel, waarin deze bewustzijnstoestand wordt opgewekt, maar dat deze vergelijkbaar zijn met de verschillende technieken, die daarvoor in het zenboeddhisme en de yoga worden gebruikt. Dit wordt overigens ook door de onderzoekers van EMDR geconstateerd. Zo legt J. Hedstrom verbanden tussen EMDR en oosterse meditatietechnieken zoals yoga, waarbij oogbewegingen gebruikt worden om in een ontspannen toestand te komen (12). Sommigen zullen opmerken, dat het sug-

gestieve element bij deze methode nihil is. Daarbij dient men echter te bedenken, dat de methodiek eerst haarfijn uitgelegd wordt en heel duidelijk wordt aangegeven, en dat het doel een verandering van denken is! Het proces begint met het oproepen van een imaginaire toestand en de vraag naar de angstscore. We weten inmiddels dat die imaginaire voorstelling vermeende herinneringen kan opwekken. In een gemiddelde sessie van een uur kan het aantal sets van oogbewegingen oplopen tot ongeveer 40, ieder met 25 snelle oogbewegingen. Dit zijn duizend snelle oogbewegingen, die steeds door 'metingen' onderbroken worden om na te gaan in hoeverre de bewustzijnstoestand (gevoel en of denken) al veranderd is naar het vooropgestelde doel. Je zou het een ritueel kunnen noemen van de inductie van de hypnose. Peter Baldé heeft de overeenkomsten tussen hypnose en EMDR goed in kaart gebracht. Zowel hypnose als EMDR kent een aandachtfixatie: men richt zich op één punt, namelijk de vingerbeweging of de geluidsprikkel. Bij beiden is er een passieve mentale instelling die aangemoedigd wordt, bij EMDR door instructies als 'op te laten komen wat er opkomt' en 'het laten gebeuren'. De EMDR -therapeut laat de aandacht fixeren, activeert het passieve

primaire proces ("Wat gaat er door je heen?") en hervat daarna de oogfixatie. Deze cyclus herhaalt hij tijdens de verwerkingsfase vele malen. Door het afwisselen van de aandachtfixatie en de oriëntatie op het primaire proces lijkt dit sterk op de gefractioneerde inductietechniek van Langen (1972) die dit beschrijft als een toenemende verdieping van hypnose.

Inductie (heenleiden) is het tegengestelde van deductie (afleiden). Inductie is het opklimmen van concrete, bijzondere begrippen naar meer abstracte, algemene begrippen. Hypnotische inductie impliceert het oproepen van bepaalde verschijnselen, herinneringen of visualisaties, die leiden tot een veranderde voorstellingswereld bij de cliënt. De visualisaties (beelden oproepen) en affirmaties (positieve woorden bekrachtiging) van EMDR via hypnotische inductie, die door de talloze oogbewegingen worden ingeleid, zijn typische instrumenten uit het new age denken teneinde een wisseling van paradigma (denken) tot stand te brengen. Het veranderde denken wordt gekoppeld aan een lichamelijk proces, hier de oogbewegingen, of geluidsprikkels, of het ritmisch tikken van de linker op de rechter voet als inductiemethode. Vooral

in de eerste fase van het voorstellen van angstige of traumatische herinneringen kunnen veel valse, vermeende herinneringen en visualisaties plaatsvinden die als ze 'geneutraliseerd worden door de nieuwe angsttoestand' ze uiteindelijk als echt aangenomen worden.

Theophostic Prayer Ministry (13) en Immanuel pastoraat (14)

Hoe zit het dan met gebedsbedieningen zoals T.P.M. en Immanuel gebed? De handleiding van de basistraining van T.P.M. definieert het als volgt: "Een intens en specifiek gebed met het verlangen de aanwezigheid van Christus te ervaren, met als resultaat een verandering van denken en vervolgens een veranderd leven". Theo (God) -phostic (Licht) Prayer Ministry is een gebedsbediening die Christo-centrisch is en, wat het verloop ervan betreft, van Hem afhankelijk. Het is een aanmoediging voor iemand om Gods wil te ontdekken en te verstaan, door hem aan te moedigen met Jezus te bidden, en wel door de Here Jezus Zelf Zijn waarheid te laten openbaren. Hierdoor wordt aan het verwonde hart van de bidder advies gegeven, en worden problemen gediagnosticeerd en inzichten en meningen doorgegeven. Het gaat erom dat iemand de Here Jezus in het midden van zijn emotionele pijn toelaat. Vergelijkbaar is het Immanuelpastoraat dat een belangrijke wortel kent in Immanuel interventions™, een pastorale benadering, ontwikkeld door de Amerikaanse christenpsychiater Dr. Karl D. Lehman en zijn echtgenote, theologe Charlotte Lehman. In Nederland wordt deze methode vooral uitgewerkt door André Roosma. Veel is hierover te lezen op www.immanuel-pastoraat.nl. Een kritische lezer zou kunnen opperen dat hier ook sprake is van een subjectieve vorm van communicatie, die mogelijk vermeende herinneringen in de

hand zou kunnen werken. In theorie is dat zeer wel mogelijk en een gevaar waarvan iedere pastorale hulpverlener zich bewust moet zijn. In tegenstelling met methoden als hypnose en andere, wordt bij deze methode sterk de nadruk gelegd op het toetsen aan Gods Woord, leiding van de Heilige Geest en moet een hulpverlener sterk waken voor voorbarige interpretaties en manipulaties via gebed: "Behoed uw hart boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de oorsprongen des levens" is het motto van deze gebedsbedieningen. Een tweede toets van de subjectieve antwoorden wordt gedaan door de pastorale hulpverlener.

Conclusie (15)

Het zoeken naar verdrongen herinneringen aan seksueel misbruik heeft altijd het gevaar in zich dat je bij fictieve herinneringen uitkomt, ongeacht welke therapievorm wordt gebruikt. Belangrijk voor iedere hulpverlener is het erkennen van het gevaar voor manipulatie en stimulatie van vermeende herinneringen. Een zekere waarborg is de bijbelse toets. Daarnaast tot slot misschien een aantal richtlijnen:

1. Accepteer het als het antwoord bij de anamnese 'nee' is op de vraag 'Bent u als kind seksueel misbruikt?'
2. Gebruik geen diagnose seksueel misbruik op basis van symptomen van een cliënt.
3. Wees je als hulpverlener bewust van het gevaar van manipulatieve vragen.
4. Houd er rekening mee dat een cliënt door krantenartikelen, boeken en documentaires mogelijk al een kiem voor vermeende herinneringen heeft.
5. Pas op voor veranderde bewustzijnstoestanden zoals gradaties van hypnose.
6. Leg vooral het accent op het omgaan met het leven nu i.t.t. tot herhaalde pogingen om het verleden en pijnlijke ervaringen te exploreren.
7. Breng mensen zonder gedetailleerde misbruikherinneringen niet in een lotgenotengroep die die ervaringen wel heeft.
8. Stimuleer bij deze mensen niet overmatig veel boeken van 'overlevers' te lezen.
9. Als je als hulpverlener uit je eigen leven seksueel misbruik kent, projecteer het niet gelijk op je cliënten.
10. Let erop dat u niet enige vorm van seksuele behoefte van jezelf gebruikt om anderen over echte en vermeende seksuele ervaringen te laten praten.
11. Ga goed je eigen motivatie na als je cliënten confronteert met mogelijke daders, hen scheidt van hun natuurlijke familie of helpt bij een aangifte bij de politie.

© Gerard Feller febr. 2015

Noten

1. Skepter 16 jrg. Nr. 4 2003. Harald Merkelbach: Hervonden herinneringen, einde van een discussie?
2. Verbal Logical Explainer, Promise: juli en oktober 2009. <http://www.stichtingpromise.nl/gezondheid-bijbel/the-verbal-logical-explainer-vle-1.htm> en <http://www.stichtingpromise.nl/gezondheid-bijbel/de-verbal-logical-explainer-vle-deel-2.htm>
3. Loftus, E. F. (1997). Creating false memories. *Scientific American*, 277 (3), 70-75.
4. Thomas, A., Loftus, E. (2002). Creating bizarre false memories through imagination. *Memory & cognition*, 30 (3), 423-431.
5. Johnson, M, K. (1997). Source monitoring and memory distortion.
6. <http://nl.wikipedia.org/wiki/Herinneringsvervalsing>.
7. McNally, R.J. (2003). *Remembering trauma*. Cambridge: Harvard University Press.
8. http://nl.m.wikipedia.org/wiki/Pseudologia_fantastica
9. Kitty Hendriks, Vaag verleden, 2004. Zie ook <http://members.home.nl/cjh.hendriks/index.html>
Zie ook video Sjoemelaars en sjacheraars van Talpa 27 febr. 2007. <https://www.youtube.com/watch?v=sDx8VY7PJm>
10. Green, Joseph P. (1999). Hypnosis, context effects, and the recall of early autobiographical memories. *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*, 47(4), 284-300. Geciteerd in Skepter 2001 nr 2 door Rob Naninga, terug naar de wieg, experimentele pseudoherinneringen.
11. Promise, juli 2010, G. Feller: Sleutelen aan het bewustzijn.
12. Hedstrom, 1991, A note on eye movements and relaxation, *Journal of Behavior* 22: pp. 37-38.
13. <http://www.stichtingpromise.nl/pastorale-onderwerpen/tpm-theophostic-gebedsgenezing.htm>.
14. <http://www.immanuel-pastoraat.nl/artikelen.html>
15. <http://www.valseherinnering.eigenstart.nl/>

Extra blad voor een nieuwe abonnee!

U heeft als abonnee van Promise twee april-nummers toegestuurd gekregen. We willen u vragen om het extra nummer gericht te geven aan iemand waarvan u denkt dat hij of zij ook een abonnement op ons blad zou willen nemen.

In ons vorige blad hebben we een beroep op onze abonnees gedaan om wat extra's over te maken, zodat we de papieren uitgave van Promise kunnen continueren. We zijn geweldig dankbaar dat dit gelukt is en er genoeg geld is voor de resterende nummers van het blad in 2015! We danken God, enkele genereuze gevers en iedereen die ons gesteund heeft met gebeden en het overmaken van het abonnementsgeld.

Toch willen we ook onze zorgen met u delen. Het aantal abonnees is de laatste jaren aanzienlijk teruggelopen. Misschien wilt u ons helpen om dit aantal weer op een gezond niveau terug te brengen. U kunt dit doen door uw gebeden, door het geven van een geschenkabonnement of het werven van abonnees. Zoals u misschien weet zijn er twee soorten abonnementen, namelijk Promise compleet á € 25,- (4x per jaar de papieren versie + online toegang tot de vorige Promisebladen) of alleen het Promiseblad online € 12,- waar 42 bladen nog gelezen en gedownload kunnen worden. Door uw abonnement en giften maakt u het ook mogelijk dat er honderden artikelen online voor iedereen toegankelijk blijven. Ook steunt u de vrijwilligers die vragen van christenen en niet-christenen kunnen blijven beantwoorden.

Hartelijk dank voor uw gebeden, steun en giften! (Spreuken 3:9-10)

Namens Promise,
Gerard Feller

Colofon

Het blad "Promise" is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

De stichting tracht dit doel te bereiken door:

- Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.
- Het publiceren via het blad Promise" van geschriften en of bijbelstudies met bovengenoemd doel, dit tevens via audiovisuele middelen aan een zo breed mogelijk publiek.

De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie

Gerard en Coby Feller, Oudewater
drs. W.J. Pijnacker Hordijk, Delft

Comité van aanbeveling

Ds. Orlando Bottenbley
Drs Martie Dieperink
Drs Bert Dorenbos
Drs MartienJan de Haan
Prof. dr. Ir. Henk Jochemsen
Dhr. Hans L.J. Keijzer
Prof.dr. Martjan Paul
Drs Chr. Steyn
Dhr. Teun Stortenbeker
Dhr Feike ter Velde
Ds dr. Paul J. Visser
Drs Jef de Vriese (België)
Drs Téó v.d. Weele
Dr. Jim Wilder (U.S.A.)

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen is voor de auteur en/of de redactie

Vormgeving DUO-ontwerp, Utrecht

Druk Boom + Verweij grafiservices, Mijdrecht

ISSN: 1383-0295

verschijnt 4 x per jaar

Abonnement 2015: € 25,- per jaargang (inclusief abonnement online)

Abonnement online 2015: € 12,- per jaargang

St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Tel. 0348 - 563359

e-mail: info@stichting-promise.nl

internetpagina: www.stichting-promise.nl

IBAN ING: NL10INGB0004906197

BIC ING: INGBNL2A

IBAN Rabobank: NL58RABO03916.83.071

BIC Rabobank: RABONL2U

Buiten Nederland is alleen een abonnement online mogelijk

St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Nederland

Losse nummer € 4,-

9 771383 029001